

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Daniel Bastl

Právní úprava činnosti pojišťovacích zprostředkovatelů

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Roman Vybíral, Ph.D.

Katedra: Finančního práva a finanční vědy

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 1.6.2021

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracoval samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 121 104 znaků včetně mezer.

Daniel Bastl

V Jihlavě dne 1.6.2021

Úvod.....	1
1 Pojištění a pojišťovnictví.....	3
1.1 Pojišťovnictví.....	3
1.2 Pojištění.....	4
1.2.1 Právní vymezení pojištění	4
1.2.2 Ekonomické vymezení pojištění.....	6
1.3 Historie pojištění a pojišťovnictví	7
1.3.1 Počátky pojištění a pojišťovnictví ve světě	7
1.3.2 Vývoj pojišťovnictví na území České republiky	9
1.4 Distribuční sítě v pojišťovnictví.....	12
2 Pojišťovací zprostředkovatelé	15
2.1 Přehled právní úpravy pojišťovacích zprostředkovatelů od roku 1989.....	15
2.2 Platná právní úprava pojišťovacích zprostředkovatelů.....	16
2.2.1 Působnost zákona o distribuci pojištění a zajištění	17
2.2.2 Kategorizace pojišťovacích zprostředkovatelů.....	21
2.2.2.1 Samostatný zprostředkovatel.....	22
2.2.2.2 Vázaný zástupce	24
2.2.2.3 Doplňkový pojišťovací zprostředkovatel	26
2.2.2.4 Pojišťovací zprostředkovatel s domovským státem jiným než Česká republika... ..	27
2.2.3 Povinnosti při distribuci pojištění a zajištění.....	28
2.2.3.1 Pravidla pro jednání se zákazníky	28
2.2.3.2 Zajištění řádného provozování činnosti a další pravidla distribuce.....	36
2.2.3.3 Personální předpoklady k provozování činnosti.....	40
2.2.4 Registr pojišťovacích zprostředkovatelů	43
3 Dohled nad pojišťovacími zprostředkovateli	46
3.1 Právní úprava dohledu nad pojišťovacími zprostředkovateli	47
3.2 Opatření k nápravě a odnětí oprávnění k činnosti	49
3.3 Přestupky v oblasti zprostředkování pojištění	51
3.3.1 Jednotlivé přestupky pojišťovacích zprostředkovatelů	52

Závěr.....	56
Seznam použitých zdrojů	59
Abstrakt diplomové práce	63
Klíčová slova.....	64
Abstract of diploma thesis.....	65
Key words	66

Úvod

S lidským životem a činnostmi, které ho provázejí, jsou spjata rizika. Tato rizika se každá osoba snaží eliminovat, ale někdy i při vynaložení sebevětšího úsilí nejde všem rizikům předejít a u některých specifických pojistných událostí ani není v zájmu osoby jim předejít, ale připravit se na jejich eventuální nastání. Z toho důvodu bylo potřeba vyvinout institut, který by aspoň v co největší míře snížil negativní dopady těchto rizik. Takovým institutem je právě pojištění, které má za účel úplně nebo aspoň co nejvíce, eliminovat negativní finanční dopady pojištěných rizik. Aby pojišťovna mohla dostat své pojistné produkty k zákazníkům, a zároveň zákazníci měli přístup k možnosti sjednat pojištění, využívá pojišťovna různé distribuční kanály. Jedním z nejdůležitějších distribučních kanálů jsou právě pojišťovací zprostředkovatelé. Právní úprava pojišťovacích zprostředkovatelů, včetně právní úpravy jejich činnosti, pokládá základní pravidla toho, jak pojišťovací zprostředkovatelé fungují. Specificky upravit jejich činnost je nutné, aby zákazníkům, kteří jsou často slabší stranou nebo spotřebiteli, byla pojištěním poskytnuta ochrana před negativními dopady rizik, tak jak ji potřebují a očekávají.

Téma této práce jsem si vybral, jelikož pojištění je důležitý právní institut a relativně nedávno vstoupila v platnost nová právní úprava distribuce pojištění a zajištění, včetně nové právní úpravy pojišťovacích zprostředkovatelů, která je transpozicí a doplněním Směrnice Evropského parlamentu a Rady o distribuci pojištění. Jedná se tedy o poměrně aktuální téma, ke kterému ještě nebylo vypracováno mnoho odborných publikací.

Práce je rozdělena do tří kapitol. V první kapitole je čtenář seznámen se sektorem pojišťovnictví, institutem pojištění a distribučními kanály v pojišťovnictví. V této kapitole pojednávám jak o historii pojišťovnictví, tak i o současném stavu. Na konci první kapitoly pak představím obecně pojišťovací zprostředkovatele, jako jeden z distribučních kanálů. Tuto kapitolu jsem do práce zařadil, aby se i čtenář bez znalostí pojišťovnictví a pojišťovacího trhu byl schopen v této problematice orientovat aspoň co

se týče základů, protože je to vhodné k pochopení souvislostí v rámci právní úpravy pojišťovacích zprostředkovatelů. Druhá kapitola pojednává o právní úpravě pojišťovacích zprostředkovatelů. Na začátku této kapitoly je exkurze do předešlých právních úprav, které byly platné od vzniku samostatné České republiky. Stěžejní část této kapitoly je potom platná právní úprava pojišťovacích zprostředkovatelů. Zaměřuji se zde definici jednotlivých kategorií pojišťovacích zprostředkovatelů a jejich odlišení navzájem. Poté pojednávám o jejich povinnostech, zejména se zaměřením na personální předpoklady, pravidla jednání a zajištění řádného provozování jejich činnosti. Ve třetí kapitole rozebírám dohled nad činností pojišťovacích zprostředkovatelů včetně možných následků při porušení jejich povinností, jako jsou opatření k nápravě a přestupky.

Cílem práce je analýza a zhodnocení právní úpravy distribuce pojištění a pojišťovacích zprostředkovatelů se zaměřením na zprostředkování pojištění. Zprostředkování zajištění je v práci zmiňováno jen okrajově.

Při psaní první kapitoly jsem za zdroje používal převážně odborné publikace a relevantní právní předpisy. Při psaní druhé a třetí kapitoly jsem vzhledem k novelizaci a nedostatku odborných publikací převážně vycházel z právních předpisů, důvodových zpráv, odborných článků a také ze stanovisek a úředních sdělení České národní banky.

1 Pojištění a pojišťovnictví

Obsahem této práce není pojištění ani pojišťovnictví samo o sobě, nýbrž činnost pojišťovacích zprostředkovatelů – přesněji právní úprava této činnosti, ale dle mého názoru není možné tuto diplomovou práci začít bez poskytnutí alespoň stručného výkladu o těchto dvou pojmech, které jsou klíčové k orientaci v tom, jaké produkty vlastně pojišťovací zprostředkovatelé nabízejí a v jakém odvětví vykonávají svoji činnost. Dále bych v této kapitole uvedl ve stručnosti historický vývoj pojišťovnictví a pojištění se zaměřením na naše území a také zmínil distribuční sítě v pojišťovnictví, aby bylo jasné, jakou roli pojišťovací zprostředkovatelé v pojišťovnictví vykonávají.

1.1 Pojišťovnictví

Pojišťovnictví je pojem, který náš právní řád používá, ale který není nikde v právních předpisech vymezen. V odborné literatuře se můžeme setkat s definicí pojišťovnictví jako „*specifického odvětví ekonomiky, které zabezpečuje finanční eliminaci rizik ovlivňujících činnosti lidí. Pojišťovnictví představuje systém a pravidla provozování činností spadajících do tohoto odvětví, a to včetně podmínek provozování pojišťovací a zajišťovací činnosti a působnosti dohledu v pojišťovnictví.*“¹

Kromě tohoto vymezení pojmu pojišťovnictví, který přistupuje k vymezení pojišťovnictví ve funkčním smyslu, se lze setkat i s vymezením pojmu v institucionálním smyslu, a tedy že se jedná o „*určitou množinu osob nebo jiných jednotek, které jsou na pojištění ve funkčním smyslu výlučně nebo převážně zainteresovány.*“²

Zařazení institucí do tohoto odvětví ekonomiky se mezi jednotlivými státy liší v závislosti na konkrétní právní úpravě daného státu. Dle Českého právního řádu řadíme do tohoto odvětví jen pojišťovací a zajišťovací instituce, které splňují podmínky

¹ KARFÍKOVÁ, Marie, Vladimír PŘIKRYL a Roman VYBÍRAL. *Pojišťovací právo*. 2. přepracované vydání. Praha: Leges, 2018. Teoretik. ISBN 978-80-7502-271-4, s. 13.

² KARFÍKOVÁ, Marie. *Teorie finančního práva a finanční vědy*. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-935-0, s. 240.

provozování pojišťovací nebo zajišťovací činnosti podle zákona č. 277/2009 Sb., o pojišťovnictví ve znění pozdějších předpisů.³ Můžeme říct, že v České republice pod pojem pojišťovnictví, zahrnujeme jen ty instituce, které vykonávají činnosti spojené s komerčním pojištěním.⁴

Základním účelem pojišťovnictví je pomocí pojišťovací činnosti vytvářet specifické peněžní rezervy a fondy, které jsou následně za předem stanovených pravidel užívány k uhrazení pojistných potřeb, které vznikly v důsledku nahodilých událostí způsobených pojištěným rizikem.⁵

1.2 Pojištění

K vymezení pojmu pojištění lze přistupovat ze dvou rovin. Jedná se totiž jak o právní poměr, tak i o ekonomický vztah. Nasnadě je tedy vymezení z roviny právní i z roviny ekonomické.

1.2.1 Právní vymezení pojištění

Obecná právní úprava soukromého pojištění se po rekodifikaci nachází v zákoně č. 89/2012 Sb., občanský zákoník ve znění pozdějších předpisů⁶, přesněji v §2758–2872. K vymezení pojištění z právního hlediska lze nahlédnout do §2758 odst. 1 občanského zákoníku, který vymezuje pojistnou smlouvu a zároveň i základní podstatu pojištění:

„(1) Pojistnou smlouvou se pojistitel zavazuje vůči pojistníkovi poskytnout jemu nebo třetí osobě pojistné plnění, nastane-li nahodilá událost krytá pojištěním (pojistná událost), a pojistník se zavazuje zaplatit pojistiteli pojistné.“

Pojištění je tedy právní závazek, ve kterém se pojistitel zavazuje poskytnout pojistné plnění určené osobě, pokud nastane nahodilá událost krytá pojištěním (pojistná událost), a pojistník se zavazuje poskytnout úplatu (jednorázově nebo opakovaně).

³ Dále jen „zákon o pojišťovnictví“

⁴ DUCHÁČKOVÁ, Eva. *Pojištění a pojišťovnictví*. Praha: Ekopress, 2015. ISBN 978-80-87865-25-5. s. 225.

⁵ KARFÍKOVÁ, Marie, Vladimír PŘIKRYL a Roman VYBÍRAL. *Pojišťovací právo*. 2. přepracované vydání. Praha: Leges, 2018. Teoretik. ISBN 978-80-7502-271-4, s. 13.

⁶ Dále jen „občanský zákoník“

Sama nahodilost, a s ní spojená nahodilá událost, je přitom pojmovým znakem institutu pojištění. Současná právní úprava v občanském zákoníku s pojmem nahodilá událost operuje, ale už neposkytuje její vymezení. Zákon č. 37/2004 o pojistné smlouvě a o změně souvisejících předpisů, ve znění pozdějších předpisů⁷, obsahoval v §3 písm. a) legální definici nahodilé skutečnosti, kdy nahodilou skutečností se rozuměla skutečnost „*kteřá je možná a u které není jisté, zda v době trvání soukromého pojištění nastane, nebo není známa doba jejího vzniku*“ Při absenci legální definice nahodilé události v platném právu v kombinaci s textem důvodové zprávy k občanskému zákoníku, která vyzdvihuje mimořádnou kvalitu právní úpravy obsažené v zákoně o pojistné smlouvě a pojednává o převzetí této úpravy do občanského zákoníku bez zásadních věcných změn⁸, je možné se domnívat, že i nadále lze z této definice nahodilé skutečnosti(události v platné právní úpravě) vycházet. Za nahodilou se tedy dá považovat událost pokud:

- Neexistuje jistota, zda daná událost nastane, a pokud nastane není předem známa doba, kdy nastane (např. živelné katastrofy, nemoc)
- Neexistuje jistota, že daná událost nastane, ale pokud nastane je předem známo kdy (např. dožití se určitého věku)
- Existuje jistota, že daná událost nastane, ale není jisté kdy (např. smrt)⁹

V občanském zákoníku dochází ke členění pojištění podle způsobu pojištění na pojištění škodová a pojištění obnosová.

Při škodovém pojištění, nastane-li pojistná událost, poskytne pojistitel pojistné plnění, které v ujednaném rozsahu vyrovnává úbytek majetku vzniklých v důsledku pojistné události. Oprávněné osobě je tedy vyplaceno plnění maximálně ve výši vzniklé škody, nikdy nemůže výše plnění přesahovat výši vzniklé škody. Účelem tohoto způsobu pojištění je tedy jen vyrovnání ztráty na majetku, která vznikla v důsledku pojistné události.

⁷ Dále jen zákon o pojistné smlouvě

⁸ Obcanskyzakonik.justice.cz [online]. Praha: 2012 [cit. 2019-04-2]. Důvodová zpráva NOZ – konsolidovaná verze. Dostupné z WWW: <<http://http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>>.

⁹ JANDOVIÁ, Lucie. *Pojištění v novém občanském zákoníku: komentář: [§ 2756-2872]*. V Praze: C.H. Beck, 2014. Beckovy komentáře. ISBN 978-80-7400-530-5. s. 4.

Obnosové pojištění v případě pojistné události pojistitele zavazuje k poskytnutí jednorázového či opakovaného pojistného plnění v ujednaném rozsahu. Na rozdíl od pojištění škodového může poskytnuté plnění přesáhnout i výši škody, popřípadě nemusí ani žádná škoda vzniknout (např. u pojištění pro případ dožití). Z tohoto důvodu je pojištění obnosové sjednáváno za účelem získání prostředků(kapitálu) rozšiřujících majetkovou sféru oprávněných osob.¹⁰

Soukromé pojištění byla legislativní zkratka zavedená v zákoně o pojistné smlouvě, konkrétně v §1 odst. 1. Tento zákon byl při rekonstrukci občanského zákoníku zrušen § 3080 občanského zákoníku, a tato legislativní zkratka nebyla do nové úpravy recipována, ale dle mého názoru můžeme toto vymezení soukromého pojištění použít i dnes. Soukromým pojištěním, podle dříve zmíněného ustanovení, rozumíme pojištění, které vzniklo na základě pojistné smlouvy. Pokud bude v této práci pojednáváno o pojištění, je tím myšleno pojištění soukromé.

1.2.2 Ekonomické vymezení pojištění

Jak už bylo zmíněno výše, lze pojištění vymezit i z ekonomického pohledu. Podle Mesršmída pojištění z ekonomického pohledu v zásadě znamená „*vytváření peněžních rezerv z pojistného poskytnutého od pojistníků, kteří sjednali dané pojištění, pro případ daných škod.*“¹¹

Další vymezení z ekonomického pohledu poskytuje Spirit, který pojištění definuje jako „*činnost směřující k vytváření peněžního pojišťovacího fondu, tj. fondu, který může sloužit ke krytí škod vzniklých v důsledku určitých nahodilých událostí*“¹²

Obě tyto definice vymezují pojištění podle činnosti, která je vykonávána, a tou je tvoření, správa a rozdělování peněžních fondů nebo rezerv. Takovou činnost nazýváme činností finanční.¹³ Na základě způsobu, jakým jsou tvořeny, rozdělovány a používány

¹⁰ KARFÍKOVÁ, Marie, Vladimír PŘÍKRYL a Roman VYBÍRAL. *Pojišťovací právo*. 2. přepracované vydání. Praha: Leges, 2018. Teoretik. ISBN 978-80-7502-271-4, s. 18.

¹¹ MESRŠMÍD, Jaroslav. *Pojišťovnictví v globálním prostředí*. Praha: Kamil Mařík - Professional publishing, 2015. ISBN 978-80-7431-150-5. s. 27.

¹² SPIRIT, Michal. *Pojistné právo*. Praha: Vysoká škola ekonomická, 2000. ISBN 80-245-0109-0.

¹³ KARFÍKOVÁ, Marie. *Teorie finančního práva a finanční vědy*. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-935-0. s. 4.

peněžní fondy, můžeme finanční činnost dělit podle její metody. Jak ze samotného názvu vyplývá, metodou, která je použita při provozování pojištění, je metoda pojišťovací (nebo také metoda podmíněně návratná). Tato metoda je charakteristická jak svou neekvivalentností, tak i nejistou možností návratnosti. Část peněžního fondu je přesouvána od jedné jednotky k druhé, přičemž závisí na splnění předem nejisté a nahodilé podmínky, zda a kdy dojde k plnění v opačném směru. Pokud splnění této podmínky nastane, může toto plnění být menší i větší hodnoty, než byla hodnota původního plnění.¹⁴

Podle účelu, kterému pojištění slouží definuje pojištění Ducháčková a to jako: „*nástroj finanční eliminace negativních důsledků nahodilosti. Pojištění finančně eliminuje dopad nahodilých událostí prostřednictvím finanční náhrady vzniklých dopadů realizace rizika.*“¹⁵

Ačkoliv by účelem pojištění neměla být eliminace výskytu nahodilých událostí, ale jen eliminace negativních důsledků těchto událostí, lze se v praxi setkat se snahou pojišťoven výskyt těchto událostí omezit (pomocí nástrojů tzv. zábranné činnosti)¹⁶. Tato snaha je ovšem spíše zaměřena na eliminaci rizik způsobených nadměrným riskováním, kterého by se nepojištěný subjekt nedopustil, protože by následné negativní důsledky svého riskování nesl sám, zatímco takto by mohl spoléhat na pokrytí dopadů těchto důsledků od pojišťovny a těmto rizikům by sám nepředcházel.

1.3 Historie pojištění a pojišťovnictví

1.3.1 Počátky pojištění a pojišťovnictví ve světě

Zmínky o využívání určitých prvků pojištění se objevují již ve starověkém Egyptě okolo roku 2500 před naším letopočtem, kdy mezi sebou kameníci údajně uzavírali dohody o krytí výdajů na pohřby z pravidelně vybíraných příspěvků. I v dalších starověkých civilizacích se lze setkat se zmínkami o různých formách

¹⁴ Tamtéž s. 6.

¹⁵ DUCHÁČKOVÁ, Eva. *Pojištění a pojišťovnictví*. Praha: Ekopress, 2015. ISBN 978-80-87865-25-5. s. 35.

¹⁶ Tamtéž s.35.

pojištění, ale tato tvrzení nejsou přesvědčivě dokázána. První doložená tvrzení o využívání životního pojištění a pojištění majetku pocházejí ze starověkého Říma, kde byly vytvářeny spolky pro poskytnutí pojistného plnění např. na vypravení pohřbu, poskytnutí věna nevěstě apod.¹⁷ První rysy soukromého pojištění s mezistátním přesahem, jak jej známe dnes, můžeme spatřovat u tzv. námořních zápůjček (*faenus nauticum*). Věřitelé poskytovali půjčky s vysokým úrokem, které nebyli dlužníci povinni splatit v případech, kdy se jejich lodě nedostaly zdárně do místa určení.¹⁸

S rozvojem obchodu a řemesel v Evropě je spjato zakládání bratrstev a cechů, ve kterých se sdružovali kupci a řemeslníci. Tyto spolky za poplatky do svých pokladen poskytovaly svým členům různé služby včetně vzájemného pojištění pro vymezené pojistné události jako např. smrt, nemoc, krádež atd.¹⁹

Nejstarší dochovaná smlouva z oblasti životního pojištění je z roku 1308. Tato smlouva byla uzavřena mezi opatem kláštera sv. Denise v Paříži a arcibiskupem kolínským. Arcibiskup kolínský vyplatil klášteru sv. Denise 2400 livrů a klášter se zavázal platit arcibiskupovi roční důchod ve výši 400 livrů. Tato smlouva obsahovala i další ustanovení např. pokud by arcibiskup umřel v prvních dvou letech trvání smlouvy, byla by jeho pozůstalým vyplacena částka 1000 livrů, ze které by byly odečteny již předtím vyplacené důchody.²⁰

Rozvoj námořní dopravy a její značná rizikovitost vedli k pozvolnému vzniku námořního pojištění. Zpočátku na principu vzájemnosti a později i na principu komerčního pojištění. Jednou z prvních dochovaných smluv věnující se námořnímu pojištění byla smlouva podepsaná roku 1347 v Janově. Tato smlouva zavazovala „pojistitele“ splatit smyšlenou půjčku, pokud nastane jakékoliv neštěstí týkající se pojištěné lodi.²¹ S námořním pojištěním je spojena i kavárna Edwarda Lloyda v Londýně, která byla založena koncem 17. století. Zpočátku v této kavárně docházelo

¹⁷ KARFÍKOVÁ, Marie, Vladimír PŘIKRYL a Roman VYBÍRAL. *Pojišťovací právo*. 2. přepracované vydání. Praha: Leges, 2018. Teoretik. ISBN 978-80-7502-271-4, s. 20.

MESRŠMÍD, Jaroslav. *Pojišťovnictví v globálním prostředí*. Praha: Kamil Mařík - Professional publishing, 2015. ISBN 978-80-7431-150-5. s. 21.

¹⁹ Tamtéž s. 21.

²⁰ KARFÍKOVÁ, Marie, Vladimír PŘIKRYL a Roman VYBÍRAL. *Pojišťovací právo*. 2. přepracované vydání. Praha: Leges, 2018. Teoretik. ISBN 978-80-7502-271-4, s. 20.

²¹ Tamtéž s.22

k výměně informací o námořní přepravě, ale postupem času se tato kavárna stala místem, kde se provozovalo námořní pojištění. Působili zde makléři, kteří po obdržení pokynu na pojištění lodě, obcházeli zákazníky s archem papíru, na který jim každý ze zákazníků poznamenal částku, za kterou je ochotný ručit. Poté se podle dílčích podílů vypočítalo, kolik má zákazník každému upisovateli za pojištění lodi zaplatit.²²

Jedním z důležitých pojištění v minulosti bylo pojištění požární. Požáry se ve městech rychle šířily a byly schopné způsobit velké škody na majetku mnoha rozdílných osob. Cechy a bratrstva poskytovali požární pojištění, které ale bylo na principu vzájemnosti, a proto byly v průběhu 18. století vytlačovány nově vzniklými soukromými nebo veřejnými požárními pojišťovnami, ke kterým mělo přístup více zájemců o tento druh pojištění. Pruský král Bedřich I. dal roku 1705 podnět pro vybudování veřejné pojišťovny pro celé Prusko. První pojišťovnou na světě, která překročila hranice s požárním pojištěním, se stala londýnská pojišťovna Phoenix, když roku 1786 začala podnikat v Hamburku. O 4 roky později už tato pojišťovna působila se svým požárním pojištěním i v Portugalsku a Španělsku.²³

1.3.2 Vývoj pojišťovnictví na území České republiky

I počátky pojišťovnictví na našem území jsou spjaty právě s požárním pojištěním. Rozvoj výroby a s ní spojené časté požáry vedly v roce 1699 Jana Kryštofa Borka k předložení návrhu na zavedení povinného požárního pojištění, který spočíval ve vytvoření požárních fondů v každém městě, do něhož by povinně přispívali občané, kteří by si nově pořídili dům. Tento návrh ale nakonec nebyl přijat. V roce 1777 došlo k založení pojišťovny proti škodám z ohně na polních zásobách, nábytku, náradí a dobytku, která fungovala jen krátce a byla nedlouho poté zrušena.²⁴

Významný vývoj pojišťovnictví na území Habsburské monarchie nastal až v 19. století. V roce 1811 byl přijat Všeobecný zákoník občanský, který poprvé pozitivně

²² MESRŠMÍD, Jaroslav. *Pojišťovnictví v globálním prostředí*. Praha: Kamil Mařík - Professional publishing, 2015. ISBN 978-80-7431-150-5. s. 25.

²³ KARFÍKOVÁ, Marie, Vladimír PŘIKRYL a Roman VYBÍRAL. *Pojišťovací právo*. 2. přepracované vydání. Praha: Leges, 2018. Teoretik. ISBN 978-80-7502-271-4, s. 20.

²⁴ HRADEC, Milan, Václav KŘIVOHLÁVEK a Jana ZÁRYBNICKÁ. *Pojištění a pojišťovnictví*. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2005. Eupress. ISBN 80-86754-48-0. s. 16. a 17.

upravoval i pojišťovací smlouvu. Úprava pojišťovací smlouvy byla zařazena do hlavy dvacáté deváté mezi odvážné smlouvy. Roku 1819 byl vydán patent císaře Františka, který povoloval pojištění jen jako soukromé podnikání. Tento patent byl potvrzen Císařskou rezolucí z roku 1821, která navíc specifikovala, že pojišťovny lze zakládat i veřejnoprávními institucemi, ale že i takto zřízené pojišťovny budou soukromými podniky.²⁵

V návaznosti na tento císařský patent proběhl rozvoj soukromého pojišťovnictví na území Habsburské monarchie. Jsou zakládány nové soukromé pojišťovny, které v rámci Habsburské monarchie vykonávají svoji činnost i na našem území jako například pojišťovny z Terstu a Vídně. Skutečné základy komerčního pojišťovnictví na českém území lze nalézt v roce 1827, kdy byl v Praze založen „*Císařsko-královský privilegovaný český společný náhradu škody ohněm svedené pojišťovací ústav*“. Více známý název tohoto ústavu, který pochází z o něco pozdějšího data, je „*První česká vzájemná pojišťovna v Praze*“. Roku 1829 zahájil v Brně svoji činnost obdobný ústav, který později působil pod názvem „*Moravskoslezská vzájemná pojišťovna*“.²⁶

Rozmach pojišťovnictví a silná pozice pojišťoven při uzavírání pojišťovacích smluv a určování pojistných podmínek vedly k nezbytné státní regulaci tohoto odvětví, která byla právně vyjádřena nařízením č. 31/1896 říšských zákonů, o zakládání, zařízení a hospodaření pojišťoven (pojišťovací regulativ). Toto nařízení bylo prováděcím předpisem spolkového zákona č. 253/1852 ř.z. Byl jím zaveden státní dozor v pojišťovnictví nad zakládáním a hospodařením pojišťoven, a to zejména udělováním koncesí k podnikání v tomto odvětví a schvalováním pojistných podmínek a sazeb pojistného.

Po vzniku samostatné Československé republiky docházelo k recipování rakousko-uherského práva a nejinak tomu bylo i v regulaci pojišťovnictví. Od října roku 1922 začalo platit nařízení vlády č. 307/1922 Sb., které upravovalo státní dozor nad pojišťovnictvím obdobně jako právní úprava obsažená v pojišťovacím regulativu. I přes

²⁵ KARFÍKOVÁ, Marie, Vladimír PŘIKRYL a Roman VYBÍRAL. *Pojišťovací právo*. 2. přepracované vydání. Praha: Leges, 2018. Teoretik. ISBN 978-80-7502-271-4, s. 23.

²⁶ HRADEC, Milan, Václav KŘIVOHLÁVEK a Jana ZÁRYBNICKÁ. *Pojištění a pojišťovnictví*. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2005. Eupress. ISBN 80-86754-48-0. s.17.

tuto právní úpravu docházelo k postupnému zhoršování postavení pojistníků a k rozvoji pojišťovnictví mimo rámec státu účasti na mezinárodních trzích. Reakcí na tuto situaci bylo přijetí zákona č. 145/1934 Sb., o pojistné smlouvě a zákona Národního shromáždění č. 147/1934 Sb., o zabezpečení nároků pojistníků v pojištění soukromém a o statním dozoru na soukromé pojišťovny. Tímto zákonem byla upravena nejen činnost tuzemských pojišťoven, ale byla jím stanovena i pravidla pro podnikání cizozemských pojišťoven na území Československé republiky. Současně byla zavedena i větší ochrana zájmů pojistníků skrze stanovení pravidel pro vytváření rezervních fondů, způsobu nakládání s jejich jměním a konkursu pojišťoven. Zvýšení ochrany se projevovalo i ve státním dozoru, který vykonával kontrolu dodržování platných předpisů o pojišťovnách a jejich hospodaření. Tato kontrola se vztahovala na všechny okolnosti, které byly předpokladem splnitelnosti závazků pojišťoven. V tomto období také dochází k prvnímu zavedení obligatorního pojištění odpovědnosti za škody způsobené provozem motorových vozidel.²⁷

Vývoj soukromého pojišťovnictví na našem území byl zastaven v roce 1945, kdy došlo v rámci znárodnění průmyslu, bank a spořitelen, dekretem prezidenta republiky č. 103/1945 Sb., i ke znárodnění soukromého pojišťovnictví na území Československa. Postavení pojišťoven se tímto dekretem změnilo a staly se národními podniky, které byly majetkem státu. Před znárodněním na území České republiky působilo několik set soukromých pojišťoven, které byly prvně roku 1946 sloučeny do pěti pojišťoven a později k 1. lednu 1948 byly i tyto pojišťovny sloučeny do jedné pojišťovny, která nově nesla název Československá pojišťovna, n.p. Další změnu názvu a organizace této pojišťovny přinesl zákon č. 85/1952 Sb., o pojišťovnictví. S nabytím účinnosti tohoto zákona k 1. lednu 1953 přestala Československá pojišťovna být národním podnikem a byla organizována jako státní pojišťovací ústav s názvem Státní pojišťovna. Monopolizace pojišťovací a zajišťovací činnosti byla dokončena roku 1958 usnesením valné hromady První české zajišťovací banky v Praze o likvidaci ústavu a jeho začlenění do Státní pojišťovny. V souvislosti s vytvořením federace byla Státní pojišťovna k 1.

²⁷ ŠKOPOVÁ, Věra. *Pojistné právo*. Praha: Vysoká škola ekonomická, 1995. ISBN 80-7079-809-2. s. 16-17.

lednu 1969 rozdělena na dva samostatné podniky, a to na Českou státní pojišťovnu se sídlem v Praze a Slovenskou státní pojišťovnu se sídlem v Bratislavě.

Zásadní změny pojišťovnictví v České republice, související s přechodem zpět na tržní hospodářství, přicházejí až se zákonem ČNR č. 185/1991 Sb. o pojišťovnictví, který nabyl účinnosti 28. května 1992. Tímto zákonem se ruší monopol České státní pojišťovny, dochází k návratu ke koncesnímu systému, dozorčím orgánem je stanoveno Ministerstvo financí ČR, je upravena právní forma pojišťoven a jsou stanovena pravidla pro tvorbu a užívání účelových pojistných fondů, rezerv a fondů pojišťovny. Dne 1. dubna 2000 se stal účinným zákon č. 363/1999 Sb., o pojišťovnictví a o změně některých souvisejících zákonů. Podnětem k přijetí nové právní úpravy bylo řešení dříve neupravených problémů, na které poukázala praxe, a také požadavek na harmonizaci naší právní úpravy s právem Evropského společenství. I další vývoj v právní úpravě českého pojišťovnictví většinou souvisel s harmonizací českého práva s právem Evropského společenství. Novelou 39/2004 Sb., byla zavedena jednotná licence v pojišťovnictví. V praxi se jedná o uznávání povolení, které bylo vydáno jedním členským státem, i v ostatních členských státech Evropského hospodářského prostoru. Pojišťovny, které chtějí rozšířit svoji činnost do dalších států Evropského hospodářského prostoru, nemusí žádat v každém členském státě o povolení k vykonávání své činnosti, ale mohou působit na základě povolení, které jim bylo vydáno jejich domovským státem.²⁸

1.4 Distribuční síť v pojišťovnictví

Aby mohly pojišťovny vykonávat svoji činnost musí své pojistné produkty dostat ke koncovým zákazníkům. To se děje skrze různé distribuční sítě. Volba distribučních kanálů zaleží na obchodním uvážení pojišťoven. Hrubošová dělí distribuční kanály v pojišťovnictví do těchto tří skupin²⁹:

- *Zprostředkovatelé pojištění*

²⁸ KARFÍKOVÁ, Marie, Vladimír PŘIKRYL a Roman VYBÍRAL. *Pojišťovací právo*. 2. přepracované vydání. Praha: Leges, 2018. Teoretik. ISBN 978-80-7502-271-4, s. 26-29

²⁹ HRUBOŠOVÁ, Marcela. *Profese pojišťovací zprostředkovatel, aneb, Co by měl každý "pojišťovák" vědět*. Praha: Linde, 2009. Praktická příručka (Linde). ISBN 978-80-7201-775-1. s. 11

- *Kooperační partneři*
- *Alternativní distribuční kanály*

Alternativní distribuční kanály jsou novější způsoby prodeje, kde můžeme spatřovat snahu o integraci moderních technologií do prodejního procesu pojistných produktů. Mezi již zavedené a obvyklé způsoby patří např. nabízení sjednání pojistných produktů skrze emailové zprávy, telefonáty nebo různé internetové stránky, na kterých je většinou i možnost srovnání různých pojistných produktů od více pojišťoven. Výhodou pro zákazníka je snadná dostupnost a pohodlí při sjednávání pojištění. Za nevýhody lze spatřovat možnost nízké informovanosti zákazníka a následné zvolení nevhodného pojistného produktu a také fakt, že tento způsob není vhodný pro všechny typy pojistných produktů.

Kooperační partneři provozují prodej pojistných produktů jen jako svojí vedlejší činnost a jimi nabízené pojistné produkty většinou úzce souvisí s jejich hlavním předmětem podnikání. Mezi významné kooperační partnery patří např. banky, které sjednávají tzv. bankopojištění (např. pojištění karty proti zneužití), cestovní kanceláře, které umožňují sjednání cestovního pojištění na jimi poskytnuté zájezdy, prodejci automobilů, kteří umožňují sjednání pojištění odpovědnosti z provozu vozidel a další. Pojišťovací zprostředkovatelé jsou v pojišťovnictví nejvýznamnějším distribučním kanálem v České republice, a to bez ohledu na pojistné odvětví. Podíl z jimi sjednaných pojistných smluv tvoří až 80 % předpisu pojistného.³⁰ Zprostředkovatelé pojištění se poté člení podle toho, v jakém jsou vztahu k pojišťovně, na vlastní distribuční síť pojišťovny, externí distribuční síť pojišťovny a multi-level marketing síť. Každá z těchto sítí je tvořena pojišťovacími zprostředkovateli a do vlastní distribuční sítě patří ještě samotní zaměstnanci pojišťovny. Hlavní důvody ke sjednávání pojistných produktů skrze pojišťovací zprostředkovatele podle Ducháčkové jsou³¹:

- *zprostředkovatel rozumí trhu a může sladit zákaznickovy potřeby s pojistnými produkty, které jsou na pojistném trhu nabízeny* ,

³⁰ Tamtéž s. 16.

³¹ DUCHÁČKOVÁ, Eva. *Pojištění a pojišťovnictví*. Praha: Ekopress, 2015. ISBN 978-80-87865-25-5. s. 237.

- *pro zprostředkovatele je jednodušší prozkoumat trh, neboť se v něm již orientuje (na pojišťovacích trzích působí velké množství pojistitelů, kteří nabízejí různorodé produkty),*
- *tím, že má zprostředkovatel přehled o nabízených produktech na pojišťovacím trhu, může dosáhnout nižších nákladů přiměřených kvalitě služeb.*

Byla to právě různorodost distribučních kanálů a pravidel pro sjednávání pojištění prostřednictvím odlišných distribučních kanálů, které byly jedním z důvodů pro přijetí nové úpravy obsažené ve směrnici Evropského parlamentu a Rady 2016/97/EU ze dne 20. ledna 2016 o distribuci pojištění a zajištění³². Na základě vnitrostátních úprav, přijatých k implementaci směrnice IDD, by měly být rozdíly ve výhodách a nevýhodách jednotlivých distribučních kanálů vyrovnány, ne-li úplně vymazány.

³² Dále jen „směrnice IDD“

2 Pojišťovací zprostředkovatelé

2.1 Přehled právní úpravy pojišťovacích zprostředkovatelů od roku 1989

Právní úprava pojišťovacích zprostředkovatelů byla upravena v §8 odst. 2) a 3) zákona 185/1991 Sb., o pojišťovnictví. Odst. 2) stanovil, že zprostředkovatelskou činnost může vykonávat fyzická nebo právnická osoba s bydlištěm nebo sídlem na území ČSFR pro pojišťovnu, která má povolení dozorčího orgánu. Odst. 3) stanovil, že uzavírat zprostředkovatelské smlouvy směřující k tomu, aby třetí osoby uzavřely s pojišťovnou pojistnou smlouvu, může tuzemská i zahraniční pojišťovna pouze na základě povolení uděleného dozorčím orgánem. Zmiňovaným dozorčím orgánem v té době bylo Ministerstvo financí ČR. Z uvedeného vyplývá, že na samotné provozování zprostředkovatelské činnosti nebylo potřeba mít povolení. Povolení musela mít pojišťovna, která chtěla pojišťovací zprostředkovatele využívat. Výjimku tvořili jen zprostředkovatelé vykonávající tuto činnost pro zahraniční pojišťovnu, kteří museli také obdržet povolení na zprostředkovatelskou činnost. Tento zákon dále upravoval působnost a výkon státního dozoru nad činností pojišťovacích zprostředkovatelů, opatření a sankce při porušení ustanovení tohoto zákona a zakotvoval mlčenlivost pojišťovacích zprostředkovatelů ohledně skutečností, které se dozvěděli při výkonu své činnosti. S účinností od 1.2.2000 byla právní úprava pojišťovacích zprostředkovatelů obsažena převážně v §25 nového zákona č. 363/1999 o pojišťovnictví a o změně některých souvisejících zákonů, který dělil pojišťovací zprostředkovatele na „pojišťovací agenty“ a „pojišťovací a zajišťovací makléře“ a upravil základní podmínky jejich činnosti. V souladu s tímto zákonem byl také nově zřízen registr pojišťovacích a zajišťovacích makléřů a do toho registru mohly být zapsány pouze ty osoby, které splňovaly podmínky k zprostředkovatelské činnosti podle výše uvedeného zákona. Poněkud strohá úprava byla způsobena tím, že už v době přijímání tohoto zákona bylo předpokládáno, že tato úprava bude jen přechodná. Úprava obsažená v tomto zákoně byla nahrazena obsáhlejší a detailnější zákonem č. 38/2004 Sb., o pojišťovacích zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí s účinností od 1.

ledna 2005, kterým se implementovala směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/92/ES ze dne 9.prosince 2002, o zprostředkování pojištění. Na tento zákon navazovala vyhláška č. 582/2004 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí. Tento zákon rozšířil počet kategorií pojišťovacích zprostředkovatelů v §4 odst. 1 na:

- Vázaný pojišťovací zprostředkovatel
- Podřízený pojišťovací zprostředkovatel
- Pojišťovací agent
- Výhradní pojišťovací agent
- Pojišťovací makléř
- Pojišťovací zprostředkovatel s jiným domovským členským státem, než je Česká republika

2.2 Platná právní úprava pojišťovacích zprostředkovatelů

Od 1.12.2018 je účinný zákon č. 170/2018 Sb., o distribuci pojištění a zajištění³³, který implementoval směrnici IDD. Na základě zmocnění v § 124 zákona o distribuci pojištění vydala Česká národní banka dva prováděcí předpisy. Jedná se o vyhlášku č. 195/2018 Sb., o odborné způsobilosti pro distribuci pojištění³⁴ a vyhlášku č. 196/2018 Sb., o žádostech podle zákona o distribuci pojištění a zajištění³⁵. Podle důvodové zprávy k zákonu o distribuci pojištění identifikované přínosy této nové úpravy odrážejí její cíle. Přímo zmíněné přínosy v důvodové zprávě jsou: *„zvýšení ochrany spotřebitele, eliminaci nejzávažnějších problémů souvisejících se sjednáváním retailových úvěrových produktů (a jejich celospolečenských následků), vytvoření předpokladů pro efektivnější výkon dohledu v sektoru, zvýšení kredibility sektoru jako celku“*.³⁶

³³ Dále jen zákon o distribuci pojištění

³⁴ Dále jen vyhláška o odborné způsobilosti

³⁵ Dále jen vyhláška o žádostech

³⁶ VLÁDA. Vln.z. o distribuci pojištění a zajištění – důvodová zpráva. Praha: Poslanecká sněmovna 2018. Sněmovní tisk 48/0, 8. volební období. Dostupné z:<https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=8&CT=48&CT1=0> s. 56.

2.2.1 Působnost zákona o distribuci pojištění a zajištění

Pozitivní vymezení působnosti zákona o distribuci pojištění nalezneme v § 1 tohoto zákona. Zákon upravuje činnost osob oprávněných zprostředkovávat pojištění nebo zajištění, včetně jejich činnosti v zahraničí, práva a povinnosti při distribuci pojištění nebo zajištění a působnost správních orgánů v oblasti distribuce pojištění nebo zajištění.

Cílem transpozice směrnice do vnitrostátního práva není prosté okopírování znění dané směrnice do vnitrostátního zákona, ale dosažení požadovaného výsledku, přičemž volba formy a prostředků je ponechána uvážení vnitrostátních orgánů.³⁷ Jak už bylo zmíněno výše jedním z důvodů pro přijetí směrnice IDD byla snaha a vyrovnaní podmínek, pravidel a ochrany zákazníků při použití různých distribučních cest, a to plně respektuje i implementační zákon o distribuci pojištění, který se oproti předchozí úpravě, která regulovala jen zprostředkování pojištění a zajištění, nově vztahuje na distribuci pojištění a distribuci zajištění a sjednocuje úpravu distribuce pojištění napříč různými distribučními kanály. Distribucí pojištění nebo zajištění se podle § 2 písm. a) a b) rozumí jak zprostředkování, tak i poskytování pojištění nebo zajištění, a úprava distribuce pojištění by se tedy měla vztahovat na interní i externí distribuční sítě pojišťoven. Jedná se tedy o tzv. distribučně neutrální regulatorní přístup.³⁸

Poskytováním pojištění se ve smyslu zákona o distribuci pojištění rozumí jednání pojistitele vlastním jménem, které spočívá ve sjednání nebo změně pojištění nebo v činnostech tomuto předcházejících, které zahrnují nabízení možnosti sjednat, změnit či ukončit pojištění, srovnávání pojištění, předkládání návrhů nebo provádění dalších přípravných prací směřujících ke sjednání, změně nebo ukončení pojištění.

³⁷ Čl. 288 Smlouvy o fungování Evropské unie

³⁸ INDRA, Milan a Jan URBANEC. *Transpozice směrnice IDD – promyšlenější ochrana klientů, vyšší profesní nároky a distribuční neutralita regulace* Pojistné rozpravy 2017/34. Praha: Česká asociace pojišťoven, ISSN 0862-6162. s. 43.

Zprostředkováním pojištění se pak ve smyslu zákona o distribuci pojištění rozumí jednání jménem pojistitele nebo zákazníka, které není poskytováním pojištění, a které spočívá v nabízení možnosti sjednat, změnit nebo ukončit pojištění, včetně srovnání pojištění, předkládání návrhů na sjednání, změnu nebo ukončení pojištění, provádění dalších přípravných prací směřujících ke sjednání, změně nebo ukončení pojištění, včetně poskytování doporučení, sjednání nebo změně pojištění nebo pomoci při správě pojištění a uplatňování práv z pojištění.

Poskytování a zprostředkování zajištění je v zákoně poté definováno obdobně jako poskytování a zprostředkování pojištění.

Ačkoliv by měl zákon o distribuci pojištění sjednotit distribuční pravidla bez ohledu na to, kdo je distributorem, rozhodl se zákonodárce jít jiným směrem a samostatně definovat poskytování a zprostředkování, které poté společně zařadil pod pojem distribuce. K tomu ještě přidal fakt, že pomoc při správě pojištění a uplatňování práv z pojištění zavedl jen jako součást zprostředkování pojištění, což neodpovídá definici v článku 2 směrnice IDD, která pomoc při správě pojistných smluv a jejich plnění řadí obecně pod distribuci pojištění. Toto rozdělení by mohlo v budoucnu vést k problémům s aplikací práva Evropské unie, jelikož došlo k plnému přechodu na pojem distribuce s upuštěním od dělení na poskytování a zprostředkování.³⁹

Pojišťovací zprostředkovatelem je poté podle § 2 písm. i) osoba, která jako podnikatel zprostředkovává pojištění nebo zajištění.

Negativní vymezení působnosti zákona nalezneme v § 3 zákona o distribuci pojištění. Dle tohoto ustanovení se zákon o distribuci pojištění nepoužije na pouhé poskytování obecných informací o pojištění nebo zajištění, nebo obdobných informací o pojišťovnách, zajišťovnách nebo pojišťovacích zprostředkovatelích v případě, že účelem takové činnosti není napomáhat sjednání nebo změně pojištění, zajištění nebo plnění z nich. Zákon se též nepoužije na nepodnikatelskou distribuci pojištění nebo zajištění, popřípadě distribuci osobou, jejíž činnost je vyloučena z působnosti zákona o

³⁹ PŘIKRYL, Vladimír a Jana Čechová. *ZDP aneb Zlomyslnosti Domáciho „Právotvůrce“* Portál: opojisteni.cz 31.10.2018 [cit. 2020-03-19] Dostupné z: <https://www.opojisteni.cz/pojistny-trh/prikryl-a-cechova-zdp-aneb-zlomyslnosti-domaciho-pravotvurce/>

pojišťovnictví a na poskytování informací a doporučení v rámci advokátské a notářské činnosti a nepoužije se ani na likvidace pojistných událostí. Oproti předchozímu zákonu o pojišťovacích zprostředkovatelích nový zákon činnost likvidátorů pojistných událostí vůbec neupravuje.

Srovnávání pojištění je také vyloučeno z působnosti zákona o distribuci pojištění, pokud umožňuje sjednání nebo změnu pojištění, přičemž podle důvodové zprávy k zákonu o distribuci pojištění stačí i nepřímá možnost sjednání pojištění jako např. odkaz na internetové stránky⁴⁰, kde lze pojištění sjednat nebo předání zákazníkova kontaktu osobě, která je oprávněna pojištění distribuovat, popřípadě jiný obdobný postup, který by se zákazníkovi jevil jako jednotný proces ke sjednání pojištění.⁴¹ Stejně tak se zákon nepoužije na činnost tzv. „tipaře“, pokud jeho činnost nepřesáhne hranici *„kdy v obecné rovině zjistí zájem osoby o případné uzavření pojistné smlouvy, resp. zájem o pojištění konkrétního pojistného nebezpečí, a tuto informaci společně s kontaktními údaji zájemce předá pojišťovacímu zprostředkovateli anebo pojišťovně.“*⁴² Ačkoliv citované stanovisko České národní banky bylo publikováno ještě k předchozímu zákonu o pojišťovacích zprostředkovatelích, lze tuto definici použít pro odlišení tipářské činnosti a zprostředkovatelské činnosti i podle nové právní úpravy. Mělo by tedy jít jen o obecné zjištění zájmu o pojištění konkrétního pojistného nebezpečí, bez zkoumání a analýzy potřeb a vhodnosti konkrétního pojistného produktu a zároveň by neměla být vyvíjena žádná činnost, která směřuje k vyvolání zájmu o pojištění, nebo jiná snaha o přesvědčení zákazníka k uzavření pojištění.

Zákon o distribuci pojištění se také jako celek nepoužije podle § 3 odst. 2 na zprostředkování pojištění osobou, která zprostředkovává pojištění jako doplňkovou službu k jí dodávanému zboží nebo poskytované službě, pokud se jedná pouze o doplňkovou činnost této osoby a pokud zároveň nepatří k taxativně vymezeným osobám

⁴⁰ VLÁDA. Vl.n.z. o distribuci pojištění a zajištění – důvodová zpráva. Praha: Poslanecká sněmovna 2018. Sněmovní tisk 48/0, 8. volební období. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=8&CT=48&CT1=0> s. 64.

⁴¹ [cnb.cz](https://www.cnb.cz) [online]. 04.05.2020 [cit. 2021-02-07]. *K některým ustanovením zákona o distribuci pojištění a zajištění.* Dostupné z : <https://www.cnb.cz/cs/casto-kladene-dotazy/K-nekterym-ustanovenim-zakona-o-distribuci-pojisteni-a-zajisteni/>

⁴² [cnb.cz](https://www.cnb.cz) [online]. 12.01.2021 [cit. 2021-02-07] *K vymezení hranice mezi tipářstvím a zprostředkováním pojištění.* Dostupné z : <https://www.cnb.cz/cs/dohled-financni-trh/legislativni-zakladna/stanoviska-k-regulaci-financniho-trhu/RS2011-05/>

působícím na finančním trhu. Tato výjimka se použije u pojištění, které se týká vady, poškození nebo ztráty zboží dodávaného touto osobou, nevyužití nebo vady služby poskytované touto osobou, poškození nebo ztráty zavazadla nebo jiné pojistné události spojené s cestováním a zároveň výše pojistného pro jedno pojištění nesmí překročit stanovené limity. V případě, že trvání tohoto pojištění, včetně prodloužení, nepřesahuje dobu 3 měsíců nesmí pojistné překročit hodnotu 200 EUR, jinak nesmí na poměrném ročním základě přesáhnout částku odpovídající hodnotě 600 EUR. Toto zprostředkování není vyňato z působnosti zákona o distribuci pojištění úplně, ale použijí se jen některá ustanovení zákona o distribuci pojištění. Zejména se jedná o požadavek na distribuci pojištění skrze osoby splňující podmínku odborné způsobilosti, dodržování některých pravidel jednání obsažených v šesté části zákona o distribuci pojištění, zákaz ovlivňování zaměstnanců při výběru pojištění, odpovědnost zastoupeného za přestupek atd.

Směrnice IDD tzv. „flotilové pojištění“ neupravuje, ale zákonodárce se rozhodl úpravu distribuce pojištění tímto způsobem do zákona o distribuci pojištění zahrnout. Vzhledem k tomu, že jedním z cílů nové právní úpravy bylo co největší sjednocení ochrany zákazníků, bez ohledu na distribuční kanál nebo způsob sjednání pojištění, je to určitě krok správným směrem. I důvodová zpráva tento fakt zmiňuje, když uvádí, že *„z hlediska ochrany spotřebitele je pak zásadní, aby spotřebitel mohl očekávat stejnou odbornost, důvěryhodnost i dodržování stejných pravidel jednání jak při distribuci pojištění, tak i při přistoupení k pojištění.“*⁴³ Tento způsob pojišťování spočívá v podnikatelské činnosti pojistníka, který nabízí možnost stát se pojištěným dalším osobám a lze tuto možnost nabízet jen za taxativně stanovených podmínek, ale nejedná se o zprostředkování pojištění.

⁴³ VLÁDA. Vl.n.z. o distribuci pojištění a zajištění – důvodová zpráva. Praha: Poslanecká sněmovna 2018. Sněmovní tisk 48/0, 8. volební období. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=8&CT=48&CT1=0> s. s 65.

2.2.2 Kategorizace pojišťovacích zprostředkovatelů

Oproti úpravě obsažené v zákoně o pojišťovacích zprostředkovatelích došlo k redukci kategorií pojišťovacích zprostředkovatelů. Podle zákona o distribuci pojištění mohou jako podnikatelé zprostředkovávat pojištění nebo zajištění pouze:

- samostatný zprostředkovatel,
- vázaný zástupce,
- doplňkový pojišťovací zprostředkovatel,
- pojišťovací zprostředkovatel s domovským členským státem jiným než ČR,

Zákon dále umožňuje zprostředkovávání pojištění pojišťovně a zprostředkovávání zajištění zajišťovně. Vzhledem k vymezení pojmu zprostředkovávání pojištění a zajištění to přichází v úvahu, jen pokud by nabízely produkty jiné pojišťovny nebo zajišťovny, kdy nejednají svým jménem. Důvodová zpráva k tomu uvádí následující: *„Pojišťovacím zprostředkovatelem může být rovněž pojišťovna, vykonává-li činnosti, ve kterých se objektivně nachází v roli zprostředkovatele, nikoli přebíratele rizik, tj. pojistitele. To se děje tehdy, sjednává-li produkty jiných pojišťoven. To je běžné zejména tehdy, jde-li o pojišťovnu specializovanou (neuniverzální). Z hlediska systematiky regulace a transparency pro zákazníka je pak důležité toto odlišit i v rámci příslušných podnikatelských oprávnění.“*⁴⁴ Důvodová zpráva se nezmiňuje o zajišťovnách, ale i u zajišťoven se podle § 36 odst. 1 zákona o pojišťovnictví uděluje povolení k provozování zajišťovací činnosti pro neživotní nebo životní zajištění, popřípadě pro oba typy zajišťovací činnosti, takže by měla situace být obdobná. Pokud se pojišťovna nebo zajišťovna objektivně ocitne v postavení pojišťovacího zprostředkovatele, tím, že bude nabízet produkty jiné pojišťovny nebo zajišťovny, použijí se na ní, s určitými výjimkami, obdobně ustanovení o samostatném zprostředkovateli.

Nová úprava v zákoně o distribuci pojištění neumožňuje kumulativní zapsání jedné osoby do registru pojišťovacích zprostředkovatelů ve více kategoriích

⁴⁴ VLÁDA. Vl.n.z. o distribuci pojištění a zajištění – důvodová zpráva. Praha: Poslanecká sněmovna 2018. Sněmovní tisk 48/0, 8. volební období. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=8&CT=48&CT1=0> s. 65.

pojišťovacích zprostředkovatelů. Stejně tak není umožněno ani duplicitní zapsání jedné osoby ve stejné kategorii vícekrát. Konkrétně je to upraveno u jednotlivých kategorií pojišťovacích zprostředkovatelů v § 7 písm. f), § 16 odst. 1) písm. b), § 25 odst. 1) písm. b) zákona o distribuci pojištění.

Obecně a zjednodušeně se dá říct, že oprávnění ke zprostředkovatelské činnosti je platné ode dne zápisu zprostředkovatele do registru pojišťovacích zprostředkovatelů.

2.2.2.1 Samostatný zprostředkovatel

Samostatný zprostředkovatel je podle § 6 zákona o distribuci pojištění zprostředkovatel, který je oprávněn zprostředkovávat pojištění nebo zajištění na základě oprávnění k činnosti samostatného zprostředkovatele uděleného Českou národní bankou. Rozhodnutí o udělení oprávnění k činnosti samostatného zprostředkovatele nabývá dle §8 odst. 2) právní moci dnem zapsání do registru.

Podle § 12 odst. 1) zákona o distribuci pojištění při zprostředkovávání pojištění pro pojišťovnu zprostředkovává samostatný zprostředkovatel pojištění jako pojišťovací agent a pokud zprostředkovává pojištění pro zákazníka, činí tak jako pojišťovací makléř. Jak v případě pojišťovacího agenta, tak v případě pojišťovacího makléře zákon o distribuci pojištění výslovně stanovuje nutnost uzavření písemné smlouvy s tím, pro koho je pojištění zprostředkováváno, tedy buďto s pojišťovnou (v případě pojišťovacího agenta) nebo se zákazníkem (v případě pojišťovacího makléře). V § 76 zákon o distribuci pojištění zakotvuje zákaz souběhu agentské a makléřské činnosti pro jednotlivé pojištění. Jak uvádí důvodová zpráva, samostatný pojišťovací zprostředkovatel má zakázáno při zprostředkování pojištění v rámci jednoho konkrétního pojistného vztahu jednat jménem a na účet zákazníka (tj. makléřsky) a zároveň i jménem a na účet pojišťovny (tj. agentsky), ale tímto ustanovením by neměla být vyloučena možnost v určitých situacích jednat agentským způsobem se zákazníkem, se kterým má samostatný zprostředkovatel uzavřenou rámcovou makléřskou smlouvu.⁴⁵

⁴⁵ VLÁDA. Vl.n.z. o distribuci pojištění a zajištění – důvodová zpráva. Praha: Poslanecká sněmovna 2018. Sněmovní tisk 48/0, 8. volební období. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=8&CT=48&CT1=0> s. 83.

Stejně tak není omezena možnost v jednom pojistném vztahu vystupovat jako pojišťovací makléř a v jiném jako pojišťovací agent.

Zákon o distribuci pojištění zavádí nově omezení doby trvání oprávnění, a tedy i trvání zápisu do registru. Po zapsání samostatného zprostředkovatele do registru trvá toto oprávnění do konce následujícího kalendářního roku. Po zaplacení správního poplatku bude Českou národní bankou toto oprávnění prodlouženo o dalších 12 měsíců bez toho, aby bylo přezkoumáváno, zda zprostředkovatel stále splňuje podmínky potřebné k udělení oprávnění k činnosti. Za účinnosti předchozího zákona o pojišťovacích zprostředkovatelích docházelo k nežádoucímu stavu, kdy v registru bylo zapsáno mnoho zprostředkovatelů, kteří už činnost nadále nevykonávali, ale z registru nebyli vymazáni. Zavedení prodloužení oprávnění k činnosti za správní poplatek by mělo tento stav napravit a registr by tak měl být udržen ve stavu, který vypovídá více o aktuálním stavu.

Podle § 13 odst. 1 zákona o distribuci pojištění musí být každý samostatný zprostředkovatel pojištěn pro případ povinnosti nahradit zákazníkovi škodu způsobenou porušením některé z povinností samostatného zprostředkovatele s limitem pojistného plnění nejméně ve výši odpovídající hodnotě 1 250 000 EUR na jednu pojistnou událost a nejméně ve výši odpovídající hodnotě 1 850 000 EUR pro případ souběhu více pojistných událostí v jednom roce. Pojistné krytí by mělo zahrnovat jak škody nedbalostní, tak i škody způsobené z hrubé nedbalosti. § 13 odst. 2 zákona o distribuci pojištění poté podle důvodové zprávy stanoví některé dodatečné podmínky nad rámec požadavků směrnice IDD, aby nedocházelo k obcházení této povinnosti.⁴⁶

Za účelem zdůraznění samostatnosti samostatného zprostředkovatele je v § 14 uvedeno, že pokud použije pojišťovna nebo zajišťovna při své činnosti samostatného zprostředkovatele, tak nehradí jím způsobenou škodu. V případě, pokud by pojišťovna samostatného zprostředkovatele vybrala nepečlivě, nebo na něj nedostatečně dohlížela, bude pojišťovna nebo zajišťovna ručit za splnění jeho povinností k náhradě škody.

⁴⁶ VLÁDA. Vl.n.z. o distribuci pojištění a zajištění – důvodová zpráva. Praha: Poslanecká sněmovna 2018. Sněmovní tisk 48/0, 8. volební období. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=8&CT=48&CT1=0> s. 68.

2.2.2.2 Vázaný zástupce

Podle § 15 zákona o distribuci pojištění je vázaný zástupce zprostředkovatel, který je oprávněn zprostředkovávat pojištění nebo zajištění na základě zápisu vázaného zástupce do registru. K vázanému zástupci uvádí důvodová zpráva následující „*Vázaný zástupce provozuje svoji činnost výhradně pro jednoho zastoupeného, který za činnost vázaného zástupce nese plnou a bezpodmínečnou odpovědnost. Vázaný zástupce provozuje svoji činnost pouze pro jednu zastoupenou osobu. Vazebnost na jednoho zastoupeného je důležitá pro jednoznačné určení odpovědnosti zastoupeného. Je-li tímto jediným zastoupeným pojišťovna, je zastoupeným bez ohledu na skutečnost, zda distribuuje pouze produkty vlastní (tedy jako pojistitel) nebo zprostředkovává produkty jiné pojišťovny (tedy vystupuje-li jako pojišťovací zprostředkovatel). U vázaného zástupce je tudíž podstatným prvkem vazba na jeden subjekt a nikoli na podnikatelské oprávnění, které tento subjekt od České národní banky obdržel.*“⁴⁷ Podle § 2 písm. j) zákona o distribuci pojištění se zastoupeným rozumí pojišťovna, zajišťovna, samostatný zprostředkovatel nebo pojišťovací zprostředkovatel s domovským členským státem jiným, než je Česká republika, s nimiž má vázaný zástupce nebo doplňkový pojišťovací zprostředkovatel uzavřenou smlouvu, na jejímž základě zprostředkovává pojištění nebo zajištění. Dle § 15 odst. 2) zákona o distribuci pojištění musí tato smlouva mít písemnou formu. Oprávnění vázaného zástupce vzniká zápisem vázaného zástupce do registru.

Návrh na zápis vázaného zástupce do registru nepodává sám vázaný zástupce, ale je oznamován přímo zastoupeným. Dle důvodové zprávy Česká národní banka nepřezkoumává splnění podmínek. Splnění těchto podmínek je povinen kontrolovat zastoupený.⁴⁸ Česká národní banka osobu zapíše, pokud se jí podaří podle údajů uvedených v oznámení identifikovat v příslušném základním registru a pokud už v registru pojišťovacích zprostředkovatelů není zapsaná jako samostatný

⁴⁷ VLÁDA. Vl.n.z. o distribuci pojištění a zajištění – důvodová zpráva. Praha: Poslanecká sněmovna 2018. Sněmovní tisk 48/0, 8. volební období. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=8&CT=48&CT1=0> 69.

⁴⁸ Tamtéž s. 69

zprostředkovatel, vázaný zástupce, doplňkový pojišťovací zprostředkovatel nebo pojišťovací zprostředkovatel s domovským členským státem jiným, než je Česká republika. Kontrola splnění podmínek bude pak probíhat až následně v rámci dohledu České národní banky.⁴⁹

Obdobně jako u samostatného zprostředkovatel i u vázaného zástupce bylo trvání oprávnění omezeno. Podle § 18 odst. 3 trvá po oznámení oprávnění vázaného zástupce do konce následujícího kalendářního roku. Po uhrazení správního poplatku zastoupeným a po jeho sdělení, kterému vázanému zástupci má být oprávnění prodlouženo, bude oprávnění prodlouženo o dalších 12 měsíců.

Jak už bylo zmíněno výše, za činnost vázaného zástupce nese plnou odpovědnost zastoupený a ten také ověřuje splnění podmínek k výkonu činnosti vázaného zástupce. Podle § 21 zákona o distribuci pojištění uchovává zastoupený dokumenty prokazující splnění podmínek odborné způsobilosti a důvěryhodnosti vázaným zástupcem po dobu trvání oprávnění k činnosti vázaného zástupce a poté do konce desátého kalendářního roku od zániku tohoto oprávnění pro tohoto zastoupeného. Podle § 19 odst. 1 je zastoupený povinen ukončit smlouvu o zastoupení se svým vázaným zástupcem, zjistí-li, že tento vázaný zástupce přestal splňovat podmínky stanové zákonem o distribuci pojištění pro oznámení nebo výkon své činnosti. Tento závazek zaniká nejpozději dnem, kdy vázanému zástupci dojde projev vůle ukončující závazek bez ohledu na ujednání mezi vázaným zástupcem a zastoupeným.

Přestupek spáchaný vázaným zástupcem při výkonu jeho činnosti je dle § 22 zákona o distribuci pojištění přímo přičitatelný zastoupenému. Zastoupený samostatný zprostředkovatel nebo zprostředkovatel s domovským státem, jiným než Česká republika, má podle § 23 povinnost nahradit škodu, kterou způsobil jeho vázaný zástupce, jako by ji způsobil sám. I zde je akcentována samostatnost samostatného zprostředkovatele, kdy je výslovně stanoveno, že pojišťovna, pro kterou samostatný zprostředkovatel, popřípadě pojišťovací zprostředkovatel s domovským členským

⁴⁹ VÍGHOVÁ, Vlasta. *Nová úprava distribuce pojištění*. Portál DAUČ.cz [online]. Praha: Wolters Kluwer, 14. 1. 2019. [cit. 2020-10-13]. Dostupné z: <https://www.dauc.cz/dokument/?modul=li&cislo=257029> ISSN 2533-4484

státem jiným než Česká republika, vykonává zprostředkovatelskou činnost a jehož vázaný zástupce způsobil škodu, takovou škodu nehradí. Pokud by ale tento samostatný zprostředkovatel byl nepečlivě vybrán, nebo na něj pojišťovna nedostatečně dohlížela, ručí pojišťovna za splnění jeho povinnosti k náhradě škody.

Úprava této kategorie pojišťovacích zprostředkovatelů se dočkala kritiky, zejména v oblasti závislosti vázaných zástupců na zastoupeném, jelikož setrvání v postavení vázaného zástupce je v diskreci zastoupeného.⁵⁰ Byla tím vytvořena konstrukce jakéhosi ne plně samostatného podnikatele, což se mi nezdá jako dobré řešení.

2.2.2.3 Doplnkový pojišťovací zprostředkovatel

Doplnkový pojišťovací zprostředkovatel je podle § 24 odst. 1) zákona o distribuci pojištění zprostředkovatel, který je oprávněn zprostředkovávat pojištění na základě zápisu doplnkového pojišťovacího zprostředkovatele pro daného zastoupeného do registru. Doplnkový pojišťovací zprostředkovatel může zprostředkovávat pouze pojištění, které je doplnkovou službou k dodávanému zboží nebo poskytované službě, a to pouze jako svoji doplnkovou činnost. Pro zprostředkování pojištění jako doplnkový pojišťovací zprostředkovatel musí tento zprostředkovatel mít podle § 24 odst. 3) zákona o distribuci pojištění uzavřenou písemnou smlouvu. Na rozdíl od vázaného zástupce může mít doplnkový pojišťovací zprostředkovatel uzavřenou smlouvu s více zastoupenými.

V dalších dílčích aspektech je úprava doplnkového pojišťovacího zprostředkovatele obdobná jako v případě vázaného zástupce. Ohledně principů registrace doplnkového pojišťovacího zprostředkovatele do registru ČNB, časového omezení oprávnění k činnosti, uchovávání dokumentů týkajících se odborné způsobilosti a důvěryhodnosti doplnkového pojišťovacího zprostředkovatele a

⁵⁰ PŘIKRYL, Vladimír a Jana Čechová. *ZDP aneb Zlomyslnosti Domáciho „Právotvůrce“* Portál: opojisteni.cz 31.10.2018 [cit. 2021-01-26] Dostupné z: <https://www.opojisteni.cz/pojistny-trh/prikryl-a-cechova-zdp-aneb-zlomyslnosti-domaciho-pravotvurce/>

vymezení odpovědnosti zastoupeného za doplňkového pojišťovacího zprostředkovatele platí v podstatě tentýž režim jako v případě vázaného zástupce.⁵¹

2.2.2.4 Pojišťovací zprostředkovatel s domovským státem jiným než Česká republika

Poslední kategorií pojišťovacího zprostředkovatele je dle § 33 zákona o distribuci pojištění zprostředkovatel s domovským státem jiným než Česká republika, který je oprávněn zprostředkovávat pojištění nebo zajištění v rozsahu, v jakém je tuto činnost oprávněn provozovat ve svém domovském členském státě. Takový zprostředkovatel zde může působit na základě svobody usazování prostřednictvím své pobočky, nebo na základě svobody dočasně poskytovat služby.

Pojišťovací zprostředkovatel s domovským členským státem jiným, než je Česká republika, může tedy zprostředkovávat pojištění a zajištění na základě oprávnění, které mu bylo uděleno příslušným orgánem dohledu v jeho domovském státě. Tento příslušný orgán dohledu jiného členského státu má vůči České národní bance notifikační povinnost o záměru pojišťovacího zprostředkovatele provozovat svoji činnost i na území České republiky. Českou národní banku také uvědomí, zda ji bude provozovat na základě svobody usazování⁵², nebo na základě svobody dočasně poskytovat služby⁵³. Pokud hodlá provozovat činnost zprostředkování pojištění a zajištění je oprávněn zahájit svoji činnost v České republice poté, co Česká národní banka sdělí příslušnému orgánu dohledu jiného členského státu podmínky provozování činnosti tohoto zprostředkovatele v České republice, nebo po uplynutí jednoho měsíce ode dne, kdy příslušný orgán dohledu splnil svoji notifikační povinnost vůči České národní bance. V případě, že zprostředkovatel s domovským členským státem jiným, než je Česká republika hodlá provozovat činnost zprostředkování pojištění nebo zajištění v České republice na základě svobody dočasně poskytovat služby, je oprávněn zahájit svoji činnost v České republice poté, co je informován příslušným orgánem dohledu svého

⁵¹ VÍGHOVÁ, Vlasta. *Nová úprava distribuce pojištění*. Portál DAUČ.cz [online]. Praha: Wolters Kluwer, 14. 1. 2019. [cit. 2020-09-15]. Dostupné z: <https://www.dauc.cz/dokument/?modul=li&cislo=257029> ISSN 2533-4484

⁵² Článek 49 Smlouvy o fungování Evropské Unie

⁵³ Článek 56 Smlouvy o fungování Evropské Unie

domovského členského státu, že tento orgán dohledu splnil svoji informační povinnost vůči České národní bance.

2.2.3 Povinnosti při distribuci pojištění a zajištění

Povinnosti při distribuci pojištění a zajištění lze podle zákona o distribuci pojištění rozdělit do tří hlavních kategorií. První kategorií je zajištění řádného provozování činnosti a dodržování dalších stanovených pravidel distribuce, druhou kategorií povinností je splnění a dodržování personálních předpokladů k provozování činnosti a poslední kategorií je dodržování pravidel jednání vůči zákazníkům stanovených zákonem o distribuci pojištění.⁵⁴

Jak už bylo uvedeno výše zákon o distribuci pojištění, na rozdíl od předchozí úpravy, dopadá na všechny subjekty, které se podílí na distribuci pojištění nebo zajištění, ale vzhledem k tématu práce se dále budu zabývat primárně jen povinnostmi dopadajícími na pojišťovací zprostředkovatele.

2.2.3.1 Pravidla pro jednání se zákazníky

Důležitou součástí zákona o distribuci pojištění je stanovení poměrně přísných pravidel jednání při distribuci pojištění vůči zákazníkovi, a to zejména se zřetelí na ochranu zákazníka a vyrovnání informační asymetrie mezi jednajícími stranami.

Zákonem o distribuci pojištění je obecně zakotvena povinnost distribuovat pojištění s odbornou péčí, tedy podle § 5 odst. 1 občanského zákoníku zejména se znalostí a pečlivostí, která je s jeho povoláním spojena. Zároveň je pojišťovací zprostředkovatel povinen jednat kvalifikovaně, čestně, spravedlivě a v nejlepším zájmu zákazníka.

⁵⁴ VÍGHOVÁ, Vlasta. *Nová úprava distribuce pojištění*. Portál DAUČ.cz [online]. Praha: Wolters Kluwer, 14. 5. 2019. [cit. 2020-10-17]. Dostupné z: <https://www.dauc.cz/dokument/?modul=li&cislo=257029> ISSN 2533-4484

Pojišťovací zprostředkovatel musí jednat takovým způsobem, aby bylo zákazníkovi zřejmé, v jaké pozici a jménem koho pojišťovací zprostředkovatel jedná. Podle důvodové zprávy k zákonu o distribuci pojištění musí zákazník zejména vědět:

- 1) *Zda pojišťovna jedná v roli pojistitele nebo jedná jménem jiné pojišťovny jako zprostředkovatel,*
- 2) *v jaké roli jedná zprostředkovatel,*
- 3) *zda pojišťovací zprostředkovatel zprostředkovává možnost stát se pojištěním,*
- 4) *u vázaného zástupce pojišťovny, zda pojišťovna vystupuje v roli pojistitele nebo samostatného zprostředkovatele*⁵⁵

Při komunikaci se zákazníkem má pojišťovací zprostředkovatel zakázáno používání nejasných, nepravdivých, zavádějících a klamavých informací a musí zajistit, aby obsah komunikace byl zákazníkovi podán jasným, výstižným a srozumitelným způsobem a také musí každé obchodní sdělení jasně označit slovy „obchodní sdělení“. Podle § 2 zákona č. 480/2004 Sb. o některých službách informační společnosti a o změně některých zákonů ve znění pozdějších předpisů se obchodním sdělením rozumí „*všechny formy sdělení, včetně reklamy a vybízení k návštěvě internetových stránek, určeného k přímé či nepřímé podpoře zboží či služeb nebo image podniku osoby, které je podnikatelem nebo vykonává regulovanou činnost*“. Pojišťovací zprostředkovatelé jsou zároveň povinni zachovat mlčenlivost o všech skutečnostech, které se od zákazníka dozvěděli v souvislosti s distribucí pojištění.

Pojišťovací zprostředkovatelé jsou před sjednáním nebo podstatnou změnou pojištění povinni od zákazníka získat informace, které se týkají jeho požadavků, cílů a potřeb a na jejich základě poskytnou zákazníkovi doporučení, aby se mohl svobodně a informovaně rozhodnout, zda pojištění sjedná, nebo zda podstatně změní pojištění. V případě poskytování doporučení musí pojišťovací zprostředkovatelé zkoumat vhodnost konkrétního produktu pro zákazníka, tak aby vyhovoval jeho cílům, požadavkům a potřebám, a toto posouzení provede na základě informací, které mu sdělil

⁵⁵ VLÁDA. Vl.n.z. o distribuci pojištění a zajištění – důvodová zpráva. Praha: Poslanecká sněmovna 2018. Sněmovní tisk 48/0, 8. volební období. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=8&CT=48&CT1=0> s. 82.

zákazník. Nemusí tedy zkoumat osobní, ani finanční situaci zákazníka, ale jen zda konkrétní produkt kryje vhodně riziko, pro které chce zákazník sjednat pojištění, a zda vyhovuje jeho potřebám. Stejně tak není potřeba od zákazníka získávat komplexní informace, ale zpravidla jen ty informace, které se odvíjejí od poptávaného produktu a jeho složitosti.⁵⁶ Tuto povinnost zprostředkovatelé nemají, pokud se sjednání nebo podstatná změna pojištění týká neživotního pojištění, u kterého pojistné nepřesahuje na poměrném ročním základě částku 600 EUR nebo pokud nepřesahuje částku 200 EUR, jestliže pojistná doba takového pojištění a všech jeho prodloužení, nepřesáhne dobu 3 měsíců.

Speciální povinnosti klade směrnice IDD a zákon o distribuci pojištění pojišťovacím zprostředkovatelům, pokud je se zákazníkem sjednáváno rezervotvorné pojištění, a to zejména z důvodu, že u těchto druhů pojištění se v minulosti rozšířily určité nekorektní praktiky, které vedly ke špatnému informování zákazníků o výhodnosti pojištění, přepojišťování atd.⁵⁷ Před sjednáním nebo podstatnou změnou pojištění je pojišťovací zprostředkovatel povinen zákazníkovi poskytnout radu, která se týká vhodnosti sjednání nebo podstatné změny rezervotvorného pojištění zákazníkem. Rada je poskytována na základě kombinace analýzy:

- 1) zákaznických požadavků, cílů a potřeb získaných přímo od zákazníka,
- 2) rizik, kterým může být zákazník vystaven po dobu trvání pojištění,
- 3) finanční situace zákazníka,
- 4) rizikové tolerance zákazníka a jeho schopnosti nést ztráty,
- 5) znalostí a zkušeností zákazníka v oblasti investic,
- 6) právních vztahů zákazníka týkajících se dalších produktů finančního trhu

a výběru z dostatečného počtu vhodných pojistných produktů, které může pojišťovací zprostředkovatel distribuovat. Pojišťovací zprostředkovatel by měl tedy zhodnotit, jak osobní situaci zákazníka, zejména jeho finanční situaci, tak zároveň i vhodnost

⁵⁶ cnb.cz [online]. 04.05.2020 [cit. 2021-02-04]. *K některým ustanovením zákona o distribuci pojištění a zajištění*. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/casto-kladene-dotazy/K-nekterym-ustanovenim-zakona-o-distribuci-pojisteni-a-zajisteni/>

⁵⁷ BERAN Jiří, INDRA, Milan a Jan URBANEC. *ZDPZ: Účinnější ochrana spotřebitele a cesta k vyšší kredibilitě sektoru*. Pojistný obzor 2018/4. Praha: Česká asociace pojišťoven, ISSN 2464-7381. s. 20.

pojistných produktů, které může distribuovat a poté na základě tohoto hodnocení zákazníkovi poskytnout radu o vhodnosti těchto produktů. Na rozdíl od doporučení, tedy nejde jen o hodnocení vhodnosti produktu pro sdělené potřeby, cíle a požadavky, ale i o vhodnost pro daného konkrétního zákazníka, který má o sjednání nebo podstatnou změnu pojištění zájem. Samotný fakt, že pojišťovací zprostředkovatel poskytl zákazníkovi radu o nevhodnosti určitého pojistného produktu nebo jeho podstatné změny, ale neznamená, že zákazník nemůže toto rezervotvorné pojištění sjednat nebo provést podstatnou změnu pojištění. Pojišťovacímu zprostředkovateli tedy není zakázáno sjednat nebo podstatně změnit se zákazníkem nevhodné rezervotvorné pojištění, ale je mu zákonem o distribuci pojištění stanovena konkrétní informační povinnost vůči zákazníkovi, tak aby se mohl zákazník svobodně a informovaně rozhodnout ohledně svého zamýšleného právního jednání.

Pokud před sjednáním nebo podstatnou změnou jiného než rezervotvorného pojištění pojišťovací zprostředkovatel zákazníkovi sdělí, že mu poskytuje radu týkající se vhodnosti tohoto právního jednání pro zákazníka, vztahují se na pojišťovacího zprostředkovatele povinnosti a požadavky ohledně udílení rady obdobně jako při sjednávání rezervotvorného pojištění.

Podle stanoviska ČNB se povinnosti udělit radu nebo poskytnout doporučení, a povinnosti týkající se jejich obsahu, pojišťovací zprostředkovatel nemůže zprostit, a to ani v případě, kdy mu zákazník odmítne sdělit nutné, relevantní informace ohledně svých potřeb, cílů a požadavků, které pojišťovací zprostředkovatel potřebuje k informovanému poskytnutí doporučení nebo udělení rady. Podle České národní banky by v takovém případě neměl pojišťovací zprostředkovatel pojištění nebo podstatnou změnu pojištění se zákazníkem sjednat.⁵⁸

Podle § 79 zákona o distribuci pojištění musí pojišťovací zprostředkovatelé z každého jednání, které vedlo ke sjednání pojištění nebo k podstatné změně pojištění, vyhotovit záznam, který obsahuje potřeby, cíle a požadavky zákazníka související

⁵⁸ cnb.cz [online]. 04.05.2020 [cit. 2021-03-12]. *K některým ustanovením zákona o distribuci pojištění a zajištění*. Dostupné z WWW: <https://www.cnb.cz/cs/casto-kladene-dotazy/K-nekterym-ustanovenim-zakona-o-distribuci-pojisteni-a-zajisteni/>

s daným pojištěním, doporučení udělené pojišťovací zprostředkovatelem a odůvodnění tohoto doporučení, týkající se sjednaného pojištění nebo provedené podstatné změny pojištění. Záznam musí obsahovat i vysvětlení dopadů sjednání pojištění nebo podstatné změny pojištění na zákazníka, a to včetně souvisejících rizik s tímto zákaznickým právním jednáním. Pokud pojišťovací zprostředkovatel poskytl radu, musí vyhotovený záznam obsahovat i analýzu, na které byla rada založena. S tímto je poněkud v rozporu povinnost obsažená v § 92 odst. 3 zákona o distribuci pojištění, které stanovuje, že zákazníkovi se tento záznam poskytuje „*bez zbytečného odkladu, vždy však s dostatečným předstihem před sjednáním pojištění*“. Ačkoliv povinnost vyhotovit záznam z jednání je výslovně zakotvena jen pokud jednání vedlo ke sjednání pojištění nebo k podstatné změně pojištění, bude potřeba tento záznam vyhotovovat prakticky z každého jednání, tak aby mohla být splněna informační povinnost vůči zákazníkovi spočívající v předání záznamu z jednání s dostatečným předstihem.⁵⁹ Vyhotovovat záznam pojišťovací zprostředkovatel nemusí, pokud bylo sjednáno pojištění nebo provedena podstatná změna pojištění, u které nebyl povinen získat od zákazníka informace týkající se jeho potřeb, cílů a požadavků, a tedy ani nebyl povinen poskytnout doporučení nebo pokud se sjednání nebo podstatná změna pojištění týkala pojištění velkých pojistných rizik.

Samostatní pojišťovací zprostředkovatelé, pojišťovací zprostředkovatelé s domovským členským státem jiným, než je Česká republika a pojišťovny mají povinnost pořizovat a uchovávat dokumenty nebo jiné záznamy v rozsahu, který je nezbytný pro hodnověrné osvědčení řádného plnění jejich povinností stanovených zákonem o distribuci pojištění, jinými právními předpisy vztahujícími se na distribuci pojištění a přímo použitelnými předpisy Evropské unie v rozsahu, v jakém se vztahují na distribuci pojištění. Zákon o distribuci pojištění uvádí demonstrativní výčet dokumentů a smluv, které jsou pojišťovny a pojišťovací zprostředkovatelé povinni uchovávat v § 80 odst. 2 a 3. Jedná se zejména o pořizované dokumenty a záznamy, týkající se poskytování nebo zprostředkování pojištění, včetně záznamu z jednání a pojistných podmínek, a o pořizované záznamy z jiné komunikace se zákazníkem dokládající

⁵⁹ Tamtéž

poskytování nebo distribuci pojištění je-li z této komunikace zřejmá totožnost zákazníka. Samostatní zprostředkovatelé a pojišťovací zprostředkovatelé s domovským členským státem jiným, než je Česká republika, uchovávají také vyhotovení smluv o zprostředkování pojištění, kopie vyhotovení smluv nebo jejich návrhů a kopie dohod o změně nebo zániku pojištění nebo jejich návrhu, na jejichž uzavření se tito pojišťovací zprostředkovatelé nebo jejich vázaní zástupce a doplňkoví zprostředkovatelé přímo podíleli. Pojišťovny a zprostředkovatelé, kteří mají povinnost uchovávat záznamy, uchovávají záznamy z komunikace a dokumenty týkající se poskytování nebo distribuce pojištění i ohledně vázaných zástupců nebo doplňkových zprostředkovatelů, kteří jednali jejich jménem. Povinnost uchovávat dokumenty a záznamy trvá po dobu trvání pojištění a do konce desátého kalendářního roku od zániku pojištění, popřípadě pokud by se pojišťovací zprostředkovatelé o zániku nedozvěděli, tak do konce desátého kalendářního roku od konce sjednané pojistné doby. V případě, že ke sjednání pojištění nedošlo, jsou pojišťovny a pojišťovací zprostředkovatelé povinni uchovat dokumenty a záznamy do konce druhého kalendářního roku od poslední komunikace se zákazníkem. Po tuto dobu musí dokumenty a záznamy uchovávat i právní nástupce pojišťovny nebo pojišťovacího zprostředkovatele, stejně tak jako osoba, které její oprávnění k činnosti zaniklo.

Jedním z cílů zákona o distribuci pojištění, stejně tak jako směrnice IDD, je vyrovnání informační asymetrie mezi pojišťovacím zprostředkovatelem, jako profesionálem v oboru, a zákazníkem, který se v pojištění a pojišťovnictví obecně nemusí tak dobře orientovat. Vyrovnáním informační asymetrie by se zároveň mělo vyrovnat postavení zákazníka a pojišťovacího zprostředkovatele, co se týče jejich znalostí a informací o daném produktu a jeho vhodnosti pro zákazníka, což by mělo přispět k více svobodnému a informovanému rozhodnutí zákazníka sjednat nebo nesjednat pojištění nebo provést podstatnou změnu pojištění. Současný přístup, který je často kritizován⁶⁰⁶¹, je založen na poskytnutí co nejvíce informací, ale v důsledku může tento přístup vést k naprostému opaku. Zákazník, který je zahlcen spoustou dokumentů

⁶⁰ VÍGHOVÁ, Vlasta. *Nová úprava distribuce pojištění*. Portál DAUČ.cz [online]. Praha: Wolters Kluwer, 14. 5. 2019. [cit. 2020-10-07]. Dostupné z <https://www.dauc.cz/dokument/?modul=li&cislo=257029> ISSN 2533-4484

⁶¹ CIGÁNIK, Jan. *Lenka Jurošková: Informační zahlcenost klienta je kontraproduktivní*. *Pojistný obzor* 2016/2. Praha: Česká asociace pojišťoven, ISSN 2464-7381.s. 16.

a informací, které pro něj nemusí být až tak podstatné nebo srozumitelné, mnohdy rezignuje na seznámení se s těmito dokumenty a informacemi a v důsledku toho tedy ví méně, než by věděl v případě, kdy by mu byly poskytnuty jen důležité informace v menším rozsahu. Je tedy otázkou, zda rozšiřování okruhu informací, které jsou pojišťovací zprostředkovatelé povinni poskytovat je správný přístup a zda by se v budoucnu neměla právní úprava spíše řídit podle hesla „méně je více“ a okruh povinně poskytovaných informací spíše redukovat. Dokonce se dá říct, že takto široká informační povinnost přímo koliduje s obecným požadavkem na komunikaci se zákazníkem jasným, výstižným a srozumitelným způsobem.⁶²

Obecně lze informační povinnost pojišťovacích zprostředkovatelů rozdělit na předsmulvní informační povinnost a na následnou informační povinnost, která trvá v průběhu pojištění většinou na bázi periodicity. Dále lze informace dělit na informace o pojišťovacím zprostředkovateli a na informace o pojistných produktech.

Mezi předsmulvní informace, které je pojišťovací zprostředkovatel o své osobě povinen zákazníkovi sdělit patří:

- 1) informace o osobě pojišťovacího zprostředkovatele, zejména pak jméno, adresa sídla, jméno zastoupeného a jména pojišťoven, pro které je oprávněn zprostředkovávat pojištění a v jaké kategorii pojišťovací zprostředkovatel vykonává svoji činnost,
- 2) informace o majetkovém provázání zprostředkovatele a pojišťovny, se kterou má být pojištění sjednáno, pokud podíl na základním kapitálu nebo hlasovacích právech, které má jeden subjekt vůči druhému, převyšuje 10%,
- 3) informace o způsobů vyřizování stížností, včetně možnosti obrátit se na Českou národní banku, a o mimosoudním řešení sporů prostřednictvím finančního arbitra,
- 4) informace o povaze odměny poskytované v souvislosti se sjednávaným pojištěním nebo změnou pojištění, kým je daná odměna hrazena a v případě,

⁶² KOVAŘÍKOVÁ, Kristýna a Filip BENEŠ. *Pojišťovny a pojišťovací zprostředkovatelé na prahu nové regulace*. Pojistný obzor 2018/3. Praha: Česká asociace pojišťoven, ISSN 2464-7381.s. 27.

že je hrazena zákazníkem tak její výši, nebo není-li sdělení výše odměny možné, tak aspoň způsob jejího výpočtu

- 5) označení registru nebo jiného obdobného veřejného seznamu ve kterém je pojišťovací zprostředkovatel zapsán

Dalšími předsmulvnými informacemi, které musí pojišťovací zprostředkovatel poskytnout jsou informace o pojištění, které jsou v zákoně o distribuci pojištění děleny na obecné informace, které by měly být poskytnuty u každého pojištění a dále na informace u specifických typů pojištění.

Ke každému pojištění by měly být sděleny informace o charakteru a územním rozsahu pojištění, co je pojištěným kryto, informace o výši, způsobu a době placení pojistného, informace o době trvání pojištění, informace o způsobech zániku pojištění včetně informací o možnosti odstoupení od smlouvy a postupu při uplatňování práva na pojistné plnění, informace o výši pojistného plnění nebo jiných plnění z pojištění, informace o důsledcích pro zákazníka v případě porušení jeho povinností vyplývajících z pojištění, informace o právu rozhodném pro pojistnou smlouvu. Zároveň zákazník musí být informován o všech platbách, které vyplývají z pojistné smlouvy a jsou hrazeny zákazníkem nad rámec pojistného a jejich výši. Pokud výše těchto plateb nejde určit, tak musí zákazník být aspoň informován o způsobu určení těchto plateb a způsobu výpočtu jejich výše.

Specifické informace musí být sděleny k životnímu pojištění. U rezervotvorného pojištění je okruh informací rozšířen ještě více. Dodatečná informační povinnost je také upravena pro pojištění vázaném na koupi zboží nebo služby.

Pokud se jedná o neživotní pojištění musí být zákazníkovi poskytnut informační dokument o pojistném produktu (tzv. IPID) s náležitostmi uvedenými v § 91 odst. 1 zákona o distribuci pojištění a prováděcím nařízením Komise 2017/1469, kterým se stanoví standardizovaný formát pro informační dokument o pojistném produktu. Mělo by se jednat o krátký dokument maximálně na tři strany A4, kde jsou zákazníkovi sděleny podstatné informace o konkrétním produktu. Nařízení upravuje obsahovou i vizuální stránku tohoto dokumentu, tak aby zákazník mohl jednoduše porovnávat různé pojistné produkty.

Co se týče informací, které jsou zákazníkovi poskytovány v průběhu pojištění, má pojišťovací zprostředkovatel povinnost průběžně zákazníka informovat o svých službách přiměřeně druhu sjednaného pojištění, včetně nákladů spojených s poskytováním těchto služeb a transakcemi, které provádí jménem zákazníka. Pokud zákazníka informoval o tom, že bude posuzována vhodnost rezervotvorného pojištění i po jeho sjednání, musí pravidelná zpráva obsahovat radu ve smyslu zákona o distribuci pojištění.

2.2.3.2 Zajištění řádného provozování činnosti a další pravidla distribuce

Zákon o distribuci pojištění jasně stanovuje možnou podobu distribuční sítě, a to stanovením jasných pravidel, kdo může, koho zastupovat. Distribuční řetězec tak může být podle § 47 zákona o distribuci pojištění složen maximálně ze tří článků. Prvním článkem v soustavě je pojišťovna nebo zajišťovna, která může být zastoupena jen další pojišťovnou nebo zajišťovnou, svými zaměstnanci, samostatným zprostředkovatelem, pojišťovacím zprostředkovatelem s domovským členským státem jiným než Česká republika, vázaným zástupcem nebo doplňkovým pojišťovacím zprostředkovatelem (v případě pojišťovny) a to bez ohledu na to, zda nabízejí své vlastní pojištění případně zajištění, nebo provádí zprostředkovatelskou činnost pro jiné pojišťovny či zajišťovny. Druhým článkem distribuční soustavy je samostatný zprostředkovatel, který může být zastoupen pouze svým pracovníkem, vázaným zástupcem nebo doplňkovým pojišťovacím zprostředkovatelem. Vázaný zástupce a doplňkový pojišťovací zprostředkovatel může být zastoupen výhradně jen svým pracovníkem.

Zákon o distribuci pojištění ukládá samostatným zprostředkovatelům povinnost přiměřeně povaze, rozsahu a složitosti jejich činnosti vytvoření, udržování a uplatňování kontrolních pravidel a systémů kontroly vůči svým pracovníkům a zástupcům, stejně tak ukládá i vytvoření účinných mechanismů, které umožní hlášení nastalého nebo hrozícího porušení právních předpisů v rozsahu, v jakém se vztahují k distribuci pojištění.

Prvním požadavkem jsou pravidla kontroly činnosti zejména se zaměřením na kontrolu řádného dodržování pravidel jednání stanovených právními předpisy

v rozsahu, v jakém se vztahují k distribuci pojištění a zajištění, a přímo použitelnými předpisy Evropské unie v oblasti distribuce pojištění, a kontrolu řádného provozování činnosti.

Dalším požadavkem zákona o distribuci pojištění je zavedení, udržování a uplatňování pravidel odměňování, která musí být nastavena tak, aby nemotivovala k neplnění povinností podle právních předpisů v rozsahu, v jakém se vztahují k distribuci pojištění nebo zajištění a přímo použitelných předpisů Evropské unie v oblasti distribuce pojištění. Stejně tak je zde požadavek, aby tato pravidla byla nastavena způsobem, který by nemotivoval k doporučení konkrétních pojistných produktů na úkor jiných produktů, které by lépe odpovídaly potřebám zákazníka. Zákon o distribuci pojištění dále zakazuje pojišťovněm a pojišťovacím zprostředkovatelům vyžadování složení vstupní nebo jiné obdobné platby od osoby, která se podílí nebo má podílet na distribuci pojištění, jako podmínky pro výplaty příštích odměn za tuto činnost. Pojišťovacím zprostředkovatelům je zakázáno odvozovat odměny za distribuci pojištění od získání dalších osob pro distribuční činnost odměňovanou osobou. Přímo v zákoně o distribuci pojištění je zakotveno pravidlo odměňování u životních pojištění, která zanikla za dobu prvních 5 let svého trvání z jiného důvodu, než je pojistná událost. V takovém případě má pojišťovací zprostředkovatel právo nejvýše na poměrnou část sjednané odměny. Byla-li sjednána pojistná doba delší než pět let, určí se poměrná část odměny jako podíl započatých měsíců skutečné doby trvání pojištění a doby 60 měsíců. Byla-li sjednaná pojistná doba kratší než pět let, určí se poměrná část odměny jako podíl započatých měsíců skutečné doby trvání pojištění a sjednané doby pojištění v měsících. Toto pravidlo se neuplatní, pokud bylo sjednáno jednorázové pojistné, nebo pokud byla sjednána průběžná, rovnoměrně vysoká roční odměna.

Samostatní zprostředkovatelé jsou povinni implementovat postupy pro předcházení, zjišťování a řízení střetu zájmů. Střet zájmů ve smyslu zákona o distribuci pojištění budou situace, kde hrozí upřednostnění vlastního prospěchu nebo i prospěchu někoho jiného na úkor zákazníka. Některé možné střety zájmu jsou upraveny přímo zákonem o distribuci pojištění (například ustanoveními o pravidlech odměňování), ale samostatní zprostředkovatelé by měli podle vlastního uvážení předcházet, zjišťovat a

řídít i jiné přímo neupravené střety zájmu. Blíže jsou tyto postupy pak upraveny v nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2017/2359, kterým se doplňuje směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/97, pokud jde o požadavky na informace a pravidla výkonu činnosti vztahující se na distribuci pojistných produktů s investiční složkou.

Povinností samostatných zprostředkovatelů je i vytvoření a provozování systému vyřizování stížností včetně evidence těchto stížností a interních pravidel způsobu, jak stížnosti vyřizovat. Samostatní zprostředkovatelé vytvoří i účinný mechanismus, který umožní hlášení porušení nebo hrozícího porušení zákona nebo jiných právních předpisů ohledně distribuce pojištění. K tomuto účelu musí být vytvořen samostatný, nezávislý komunikační kanál a také musí vytvořit postupy pro hlášení porušení a způsob vyhodnocování nahlášení. Zároveň musí být zajištěna ochrana osoby, včetně jejích osobních údajů, která porušení nebo nebezpečí porušení právních předpisů nahlásila. Ochrana osobních údajů je zaručena i osobě, která je údajně za porušení nebo nebezpečí porušení právních předpisů a povinností z nich vyplývajících zodpovědná, ledaže je zveřejnění nutné k dalšímu vyšetření nebo soudnímu řízení. Vytvořený systém by tedy měl chránit „whistleblowery“ před odplatou nebo jinou perzekucí za nahlášení možných pochybení a zároveň by měl zajistit určitou formu anonymity pro nahlášené osoby, tak aby byla nedůvodně porušena jejich dobrá pověst a jméno v případě, že by se porušení povinností nepotvrdilo.

Samostatný zprostředkovatel je povinen mít organizační uspořádání s průhledným a účelným vymezením činností a zároveň musí stanovit funkce, u kterých je souběh jejich výkonů neslučitelný. Dále je povinen nastavit řádné administrativní postupy, kontrolní a bezpečnostní postupy při zpracování a evidenci informací a sledování, vyhodnocování a aktualizování vnitřních předpisů. Každý samostatný zprostředkovatel vede evidenci zprostředkovaných pojistných a zajistných smluv.

Sjednat pojištění společně s prodejem zboží nebo poskytnutím služby lze jen v případech, kdy lze pojištění sjednat nebo změnit, zboží koupit nebo službu čerpat odděleně s výjimkou, kdy je pojištění doplňkovou službou k investiční službě, spotřebitelskému úvěru anebo platebnímu účtu. Obecně se jedná o pojištění finančních

produktů, která mají v příslušných zákonech vlastní úpravu, kdy lze pojištění na produkt vázat.

Nově zákon o distribuci pojištění, společně s přímo použitelným nařízením Evropské komise ⁶³, upravuje pro samostatné zprostředkovatele, případně pro pojišťovací zprostředkovatele s domovským členským státem jiným, než je Česká republika, postup pro vytváření pojistných produktů určených k distribuci zákazníkům. Produktové řízení je postup vytváření a průběžné kontroly pojistného produktu, tak aby po celou dobu své existence co nejvíce splňoval požadavky a prvotní očekávání zákazníků z cílového trhu. ⁶⁴ Úprava produktového řízení se nepoužije na pojistné produkty určené ke krytí velkých pojistných rizik, jelikož u těchto produktů dochází ke značné individualizaci pojistné smlouvy pro konkrétního zákazníka.

U rezervotvorných pojištění nemohou pojišťovací zprostředkovatelé přijímat pojistné nebo zprostředkovávat výplatu pojistného plnění z pojistných smluv.

Pojistné, které bylo zapláceno zprostředkovateli se považuje za zaplacené pojišťovně s výjimkou, kdy zprostředkovatel jedná z pozice pojišťovacího makléře a nebyl pojišťovnou zmocněn k přijetí plnění. V takovém případě předá zaplacené pojistné pojišťovně do 30 dnů, nedohodne-li se se zákazníkem jinak. Naopak pojistné plnění, které je vypláceno přes zprostředkovatele, se považuje za zaplacené až v době, kdy oprávněná osoba plnění skutečně obdrží. To neplatí, pokud pojišťovací zprostředkovatel vystupuje jako pojišťovací makléř, který byl zmocněn k přijímání plnění z pojištění. Pokud nebude dohodnuta jiná lhůta, tak je pojišťovací zprostředkovatel povinen předat pojistné plnění oprávněné osobě do 30 dnů. Úprava tedy reflektuje skutečnost, pro koho zprostředkovatel zprostředkovává plnění a chrání druhou stranu před situacemi, kdy by poskytnuté plnění nebylo předáno protistraně.

Všichni pojišťovací zprostředkovatelé, kteří jsou smluvně oprávněni přijímat pojistné nebo zprostředkovávat výplatu pojistného musí pro tyto převody používat

⁶³ Nařízení Evropské komise v přenesené pravomoci (EU) 2017/2358 ze dne 21. září 2017, kterým se doplňuje směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/97, pokud jde o požadavky na dohled nad produktem a jeho řízení vztahující se na pojišťovny a distributory pojištění. Dále jen: nařízení o produktovém řízení

⁶⁴ KOVAŘÍKOVÁ, Kristýna a Filip BENEŠ. Pojišťovny a pojišťovací zprostředkovatelé na prahu nové regulace. Pojistný obzor 2018/3. Praha: Česká asociace pojišťoven, ISSN 2464-7381.s. 28-29.

speciální účet, který je oddělen od jejich vlastního hospodářství. Pokud bylo pojistné přijato v hotovosti musí být na tento účet vloženo bez zbytečného odkladu. Samostatní pojišťovací zprostředkovatelé a zprostředkovatelé s domovským členským státem jiným, než je Česká republika, kteří jsou oprávněni přijímat pojistné nebo zprostředkovávat výplatu pojistného plnění, musí trvale udržovat likvidní jistotu aspoň ve výši 4% z přijatého ročního pojistného, nejméně však ve výši odpovídající hodnotě 18 750 EUR a zároveň prostředky na tomto účtu nepodléhají případnému výkonu rozhodnutí na majetek.

2.2.3.3 Personální předpoklady k provozování činnosti

Zákon o distribuci pojištění zpřísnil požadavky na odbornou způsobilost pojišťovacích zprostředkovatelů a jejich zaměstnanců podílejících se na distribuci pojištění. Pojišťovna a samostatný zprostředkovatel jsou povinni zajistit, aby podmínky odborné způsobilosti splňovali jak jejich pracovníci, tak i jejich vázaní zástupci a doplňkoví pojišťovací zprostředkovatelé a také pracovníci těchto zprostředkovatelů.

Podle zákona o distribuci pojištění se odbornou způsobilostí rozumí získání všeobecných znalostí a zároveň získávání a prohlubování odborných znalostí a dovedností nezbytných pro distribuci pojištění a zajištění.

Všeobecné znalosti se prokazují vysvědčením o maturitní zkoušce nebo dokladem o dosažení vyššího vzdělání. Pracovníci, vázaní zástupci a samostatný zprostředkovatel, je-li fyzickou osobou, mají povinnost získat a prokázat se odpovídajícím dokladem do 43 měsíců od nabytí účinnosti zákona o distribuci pojištění. Jelikož zde od předchozí úpravy obsažené v zákoně o pojišťovacích zprostředkovatelích došlo ke zpřísnění požadavků na minimální dosažené vzdělání z pouhého dokončení střední školy na dokončení střední školy s maturitní zkouškou, byla v přechodných ustanoveních zakotvena výjimka pro fyzické osoby, které ke dni nabytí účinnosti zákona o distribuci pojištění nepřetržitě alespoň po dobu tří let zprostředkovávaly pojištění, nebo se jako pracovníci těchto zprostředkovatelů podílely na distribuci pojištění nebo zajištění, popřípadě byly za distribuci pojištění nebo zajištění odpovědné. Tyto fyzické

osoby nemají povinnost doplnit si všeobecné znalosti na úroveň standardně vyžadovanou zákonem o distribuci pojištění.

Získání odborných znalostí a dovedností se prokazuje osvědčením o úspěšném vykonání odborné zkoušky podle zákona o distribuci pojištění. Zákon o distribuci pojištění rozlišuje několik skupin odborností, které osoby distribuující pojištění musí splňovat, pokud chtějí distribuovat pojištění z dané kategorie. Jedná se o následující skupiny odborností:

- 1) distribuce životního pojištění
- 2) distribuce pojištění škod na pozemních dopravních vozidlech (vyjma drážních vozidel) a pojištění odpovědnosti vyplývajících z provozu pozemního motorové vozidla a jeho přípojného vozidla, včetně připojištění úrazu
- 3) distribuce neživotního pojištění, které se netýká podnikatelské činnosti zákazníka nebo se nejedná o pojištění velkých rizik
- 4) distribuce neživotního pojištění, které se týká podnikatelské činnosti zákazníka a nejedná se o pojištění velkých rizik
- 5) distribuce pojištění velkých pojistných rizik
- 6) distribuce zajištění

V rámci odborné zkoušky ke každé z těchto skupin by měla být ověřena znalost v rozsahu odborného minima o finančním trhu, základní znalost struktury, subjektů a fungování pojišťovnictví a znalost existujících etických standardů v pojišťovnictví. Další ověřované znalosti se týkají konkrétního druhu pojištění, ke kterému se vztahuje daná skupina odbornosti. Zejména se jedná o znalosti produktů a doplňkových služeb v dané oblasti, specifík právní regulace distribuce konkrétních druhů pojištění a také schopnost vysvětlení jednotlivých produktů zákazníkovi včetně schopnosti poskytnout zákazníkovi radu. Kvůli rezervotvorným životním pojištěním jsou u této skupiny odbornosti ještě vyžadovány i znalosti v oblasti investic a souvisejících rizik. Konkrétní rozsah znalostí je pak stanoven vyhláškou o odborné způsobilosti.

V rámci skupin odborností neživotního pojištění platí, že vykonáním zkoušky na vyšší stupeň odbornosti, se prokazují i odborné znalosti obsažené v nižších skupinách odbornosti.

Odborné znalosti ale neprokazuje složení odborné zkoušky osobou, která nepřetržitě po dobu 3 let nezprostředkovávala pojištění, přímo se nepodílela na zprostředkování pojištění nebo za něj nebyla odpovědná. Společně s časově omezenou platností zápisu zprostředkovatele do registru má toto omezení sloužit k tomu, aby zprostředkovávání bylo vykonáváno osobami, které se v tomto odvětví aktivně angažují a mají tedy aktuální znalosti zprostředkovatelského prostředí, právní regulace a tomu odpovídající dovednosti.

Prohlubování odborné způsobilosti je poté prováděno v rámci následného vzdělávání, které činí aspoň 15 hodin v každém kalendářním roce, počínaje rokem následujícím po kalendářním roce, ve kterém daná osoba vykonala odbornou zkoušku. Následné vzdělávání je zaměřeno na prohlubování znalostí a dovedností podle skupin odbornosti konkrétní osoby. Absolvování minimálně 15 hodin následného vzdělávání se ale vztahuje na osobu, ne na jednotlivé skupiny odborností, které je daný zprostředkovatel oprávněn distribuovat. Formálně na splnění této povinnosti tedy stačí absolvovat následné vzdělávání v jakékoliv skupině odbornosti, v praxi ale musí zprostředkovatel disponovat schopnostmi a dovednostmi ze všech svých skupin odborností.⁶⁵ Prohlubování odborné způsobilosti se prokazuje osvědčením o absolvování následného vzdělávání vydané osobou, která následné vzdělávání uspořádala.

Odborné zkoušky a následné vzdělávání jsou prováděny u akreditované osoby, která je oprávněna je pořádat na základě akreditace udělené Českou národní bankou. O složení odborné zkoušky nebo absolvování následného vzdělávání vydá akreditovaná osoba bez zbytečného odklad osvědčení osobě, která danou povinnost splnila.

V neposlední řadě musí pojišťovací zprostředkovatelé a jejich zaměstnanci distribuující pojištění trvale splňovat podmínku důvěryhodnosti. Důvěryhodnou osobou je osoba, jejíž dosavadní činnost dává předpoklad řádného provozování činnosti a pokud se jedná o fyzickou osobu musí zároveň být i plně svéprávná. Oproti předchozí právní úpravě v zákoně o pojišťovacích zprostředkovatelích, která jasně uváděla, za jakých

⁶⁵ cnb.cz [online]. 04.05.2020 [cit. 2021-02-28]. K některým ustanovením zákona o distribuci pojištění a zajištění. Dostupné z WWW: <https://www.cnb.cz/cs/casto-kladene-dotazy/K-nekterym-ustanovenim-zakona-o-distribuci-pojisteni-a-zajisteni/>

podmínek je osoba důvěryhodná, se zákonodárce rozhodl v zákoně o distribuci pojištění jít cestou použití neurčitěho právního pojmu. K odstranění nejistoty ohledně výkladu tohoto pojmu vydala Česká národní banka Úřední sdělení k výkladu pojmů důvěryhodnost a odborná způsobilost ze dne 5. srpna 2020⁶⁶, kde je specifikováno, jak bude k výkladu tohoto pojmu přistupovat a kdo nesplňuje předpoklad důvěryhodnosti pro výkon zprostředkovatelské činnosti. Z přílohy tohoto sdělení vyplývá, že důvěryhodnost osoby spočívá zejména v její bezúhonnosti a v její profesní, podnikatelské integritě. V tomto sdělení je demonstrativní výčet podmínek, při kterých Česká národní banka konkrétní osobu nepovažuje za důvěryhodnou. Stejně tak demonstrativně uvádí, za jakých podmínek lze shledat podle České národní banky závažné pochybnosti o důvěryhodnosti konkrétní osoby a jak postupovat při posuzování důvěryhodnosti včetně kritérií, která by měla být zejména zohledněna.

2.2.4 Registr pojišť'ovacích zprostředkovatelů

Registr pojišť'ovacích zprostředkovatelů je veden elektronickou formou a je provozován a spravován Českou národní bankou. Česká národní banka zpřístupňuje registr na svých internetových stránkách. Všechny údaje, včetně předchozích údajů, které byly změněny, zůstávají uveřejněny po dobu 10 let od konce roku, ve kterém zaniklo zapsané osobě oprávnění k činnosti.

Ohledně údajů zapsaných v registru platí princip materiální a formální publicity. Výjimku z principu materiální publicity tvoří údaje o vstupu do likvidace nebo nabytí právní moci rozhodnutí o úpadku. U pojišť'ovacího zprostředkovatele s jiným domovským členským státem, než je Česká republika, se princip materiální publicity neuplatní vůbec s výjimkou zápisu o přehledu o pravomocně uložených správních trestech a vykonatelných opatřeních k nápravě uložených Českou národní bankou. Za výše zmíněných podmínek jsou do registru zapisovány osoby jako:

- 1) Samostatný zprostředkovatel

⁶⁶ Úřední sdělení České národní banky č. 18/2020 Věst.

- 2) Vázaný zástupce
- 3) Doplnkový pojišťovací zprostředkovatel
- 4) Pojišťovací zprostředkovatel s jiným domovským členským státem jiným, než je česká republika
- 5) Akreditovaná osoba

Pokud se jedná o pojišťovacího zprostředkovatele zapisují se do registru pojišťovacích zprostředkovatelů tyto údaje a jejich změny:

- 1) Údaje o osobě
- 2) Předmět činnosti členěn podle skupin odbornosti
- 3) Osoba, která je oprávněná distribuovat pojištění, a pro kterou je pojišťovací zprostředkovatel oprávněn zprostředkovávat pojištění nebo zajištění
- 4) Datum vzniku a doba trvání oprávnění k činnosti
- 5) Člen statutárního orgánu nebo jiná osoba s obdobnou působností, popřípadě prokurista, kteří jsou odpovědní nebo skutečně řídí zprostředkování pojištění nebo zajištění
- 6) Datum zániku oprávnění k činnosti a jeho důvod
- 7) Přehled o pravomocně uložených správních trestech a vykonatelných opatřeních k nápravě uložených Českou národní bankou
- 8) Datum nabytí právní moci rozhodnutí o úpadku
- 9) Datum vstupu právnické osoby do likvidace

Pokud se změní údaje pojišťovacího zprostředkovatele, které jsou zapsané v registru, je samostatný zprostředkovatel, nebo zastoupený doplnkovým zprostředkovatelem nebo vázaným zástupcem, kterého se údaje týkají, povinen tuto změnu bez zbytečného odkladu oznámit skrze elektronickou aplikaci České národní banky pro registraci subjektů. K oznámení je nutno připojit doklady, které prokazují skutečnosti v něm obsažené. Česká národní banka poté do pěti dnů ode dne, kdy jí bylo doručeno oznámení změnu v registru provede, pokud změna není důvodem k odnětí oprávnění k činnosti. Ustanovení o změně údajů v registru pojišťovacích zprostředkovatelů se nepoužijí, pokud se změna týká údajů, které jsou vedeny jako

referenční údaje v základních registrech podle zákona č. 111/2009 Sb., o základních registrech ve znění pozdějších předpisů.

3 Dohled nad pojišťovacími zprostředkovateli

Prvním nelehkým úkolem je definovat samotný pojem „dohled“. V rámci správního práva a správní vědy nebývá zvykem dohled samostatně definovat⁶⁷. I zákonodárce v rámci pozitivně právní úpravy často zaměňuje pojmy jednotlivých dozorových postupů, i když v současnosti se snaží čím dál více ustálit zákonnou terminologii, tak aby odpovídala používané terminologii v právní teorii.

Za nejširší pojem lze v současnosti považovat pojem dozor, který je ale potřeba odlišit od pojmu správní dozor, který je dozorem jen v užším smyslu.⁶⁸ Podle Kopeckého pak správním dozorem rozumíme „činnost k tomu určených vykonavatelů veřejné správy při výkonu jejich zákonem stanovené působnosti vůči nepodřízeným osobám, spočívající v pozorování určité činnosti nebo stavu, jeho hodnocení a porovnání se stavem žádoucím podle určených hodnotových kritérií a v případě potřeby užití opatření směřující k nápravě zjištěného vadného stavu.“⁶⁹

Dozorem ve finančním právu pak rozumíme „záměrný, cílevědomý postup činnosti subjektu finanční správy, který pozoruje jednání adresátů finančního práva nebo stav způsobený nebo ovlivněný těmito adresáty, porovnává toto skutečné jednání nebo stav s jednáním nebo stavem, který je žádán právní normou, rozhodnutím, nebo pokynem.“⁷⁰ Dozor subjekt vykonává na základě pravomoci, kterou mu přiznává pozitivní finanční právo. Pokud se jednání dozorovaného subjektu shoduje s jednáním nebo stavem žádaným, je tím dozorová činnost završena. Pokud je ale shledán nesoulad nastává další fáze činnosti, ve které jsou ukládána opatření vedoucí k nápravě nežádoucího stavu nebo jsou za nežádoucí stav ukládány sankce.

Samotný dohled lze pak zařadit do množiny postupů, které označujeme dozor a dohled pak spočívá „v dozorových postupech ve finančním právu, při kterých je

⁶⁷ KARFÍKOVÁ, Marie. Teorie finančního práva a finanční vědy. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Právní monografie. ISBN 978-80-7552-935-0. s. 101.

⁶⁸ Tamtéž s. 94.

⁶⁹ KOPECKÝ, Martin. *Správní právo: obecná část*. v Praze: C.H. BECK, 2019. ISBN 978-80-7400-729-9. s. 204.

⁷⁰ KARFÍKOVÁ, Marie. Teorie finančního práva a finanční vědy. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Právní monografie. ISBN 978-80-7552-935-0. s. 96.

pozorováno jednání nebo stav existující u nepodřízených subjektů, který já následně zkoumán a hodnocen z hlediska jeho souladu s jednáním nebo stavem, který je pozitivním finančním právem požadován“. ⁷¹ Hodnocena jsou přitom jen hlediska právní, a to jak přímo požadavky uložené právní normou, tak i následná konkrétní aplikace této normy. Pokud je v rámci dohledu shledán nesoulad mezi existujícím jednáním nebo stavem a požadovaným jednáním nebo stavem navazuje poté na fázi pozorování, zkoumání a hodnocení fáze nápravná nebo sankční jejíž cílem je odstranění nežádoucího stavu nebo potrestání dohlíženého subjektu.

Obecně je obsahem dohledu na úseku finanční činnosti dohled nad dodržováním:

- 1) Povinností stanovených vybranými zákony upravujícími finanční činnost dohlížených subjektů*
- 2) Povinností stanovených přímo použitelnými právními předpisy unijního práva*
- 3) Povinností stanovených podzákonými právními předpisy odvozeným od zákonů*
- 4) Povinností a podmínek stanovených pro výkon činnosti dohlížených subjektů v jejich povolení nebo jiném oprávnění k jejich finanční činnosti⁷²*

3.1 Právní úprava dohledu nad pojišťovacími zprostředkovateli

Dle § 94 odst. 1 zákona o distribuci pojištění je dohledovým orgánem, stejně jako u jiných subjektů finančního trhu⁷³, Česká národní banka. Osoby, které podléhají dohledu, jsou České národní bance při výkonu dohledu povinny poskytnout potřebnou součinnost, dle demonstrativního výčtu v § 94 odst. 2 zákona o distribuci pojištění se zejména jedná o povinnost předložení informací, podkladů, objasnění skutečností, záznamy, zprávy nebo s nimi spojené údaje, a to ve stanovené lhůtě Českou národní bankou. Pokud Česká národní banka lhůtu nestanoví, jsou osoby podléhající dohledu povinny tak učinit bez zbytečného odkladu.

⁷¹ Tamtéž s. 102.

⁷² BAKEŠ, Milan. *Finanční právo*. 6., upravené vydání. V Praze: C.H. Beck, 2012. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7400-440-7. s. 50.

⁷³ Ustanovení §1 odst. 2 a §44 odst. 1 zákona č.6/1993 Sb., o České národní bance, ve znění pozdějších předpisů. Dále jen zákon o České národní bance

Podle § 44 odst. 2 zákona o Česká národní bance dohled zahrnuje rozhodování o žádostech o udělení licencí, povolení, registrací a souhlasů podle příslušných právních předpisů, kontrolu dodržování podmínek stanovených udělenými licencemi a povoleními, kontrolu dodržování zákonů, přímo použitelných předpisů Evropské unie, je-li k tomu zmocněna, a vyhlášek, získávání informací potřebných k dohledu, vymáhání těchto informací a ověřování jejich pravdivosti, úplnosti a aktuálnosti, ukládání opatření k nápravě a správních trestů podle tohoto zákona nebo jiných právních předpisů a v neposlední řadě zahrnuje také řízení o přestupcích.

Aby mohl být výkon dohledu účinný je potřeba získávat od dohlížených subjektů informace, které by jinak mnohdy podléhaly povinnosti mlčenlivosti. Z tohoto důvodu zákon o distribuci pojištění umožňuje prolomení povinnosti mlčenlivosti pro potřeby výkonu dohledu nad dohlíženými subjekty. Pro povinnost mlčenlivosti při výkonu dohledu se použijí obdobně výjimky z povinnosti zachovávat mlčenlivost obsažená v § 128 zákona o pojišťovnictví. O porušení povinnosti mlčenlivosti se, mimo jiné, nebude jednat v případě poskytnutí informací na písemné vyžádání České národní banky při výkonu dohledu v oblasti distribuce pojištění nebo orgánu dohledu členského nebo třetího státu, pokud se jedná o pojištění sjednané pojišťovnou se sídlem na území těchto států, a to za předpokladu, že se požadované informace vztahují ke konkrétní osobě. Prolomení mlčenlivosti se stejně tak uplatní při výkonu působnosti i jiných orgánů při výkonu jejich působnosti např. u soudů, správce daně, Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže, Úřadu pro ochranu osobních údajů a dalších uvedených v § 128 odst. 1 zákona o pojišťovnictví. Tyto informace lze použít pouze ke splnění povinnosti vyplývajícího z působnosti příslušného orgánu. Stejně tak se nebude jednat o porušení mlčenlivosti ani v případě výměny informací mezi Českou národní bankou a orgány dohledu jiných členských států, orgány dohledu třetích států, a ani v případě výměny informací mezi Českou národní bankou a orgány, které jsou odpovědné za výkon dohledu nad bankami nebo obdobnými úvěrovými institucemi a dalšími finančními institucemi nebo úřady, které jsou odpovědné za dohled nad finančními trhy.

Dohled nad pojišťovacími zprostředkovateli s domovským členským státem jiným, než je Česká republika je vykonáván duálním způsobem s rozděleným dohledem mezi Českou národní bankou a příslušným orgánem dohledu v jeho domovském, členském státě. Česká národní banka vykonává dohled nad dodržováním povinností pojišťovacími zprostředkovateli s domovským členským státem jiným, než je Česká republika, který zprostředkovává pojištění nebo zajištění na území České republiky na základě svobody usazování, pokud se jedná o povinnosti podle části šesté zákona o distribuci pojištění, která stanovuje pravidla jednání, o povinnosti vyplývajících z §48 odst. 1 písm. b) a c) a § 49-53. Pokud u takového zprostředkovatele Česká národní banka zjistí porušení jiných povinností podle zákona o distribuci pojištění, oznámí tuto skutečnost příslušnému orgánu dohledu domovského členského státu, stejně tak oznámí příslušnému orgánu dohledu jakékoliv zjištěné porušení povinností u zprostředkovatele, který vykonává zprostředkovatelskou činnost na území České republiky na základě svobody dočasně poskytovat služby.

3.2 Opatření k nápravě a odnětí oprávnění k činnosti

Zákon o distribuci pojištění stanovuje dva typy možných nápravných opatření v § 104, k jejichž uložení může při zjištění nedostatků při výkonu dohledu Česká národní banka přistoupit.

V případě, že pojišťovací zprostředkovatel nevykonává svojí činnost v souladu s právními předpisy, v rozsahu, v jakém se vztahují na distribuci pojištění nebo zajištění, nebo přímo použitelnými předpisy Evropské unie v oblasti distribuce pojištění, může Česká národní banka přistoupit k uložení nápravného oprávnění spočívajícího v uložení povinnosti samostatnému zástupci odstranit zjištěné nedostatky v určené lhůtě, nebo uložení povinnosti zastoupenému uvést činnost jeho vázaného zástupce, nebo doplňkového pojišťovacího zprostředkovatele ve stanovené lhůtě do souladu se zákonem. V případě, že je to nutné k ochraně zákazníků, může Česká národní banka, spolu s uložení povinností k nápravě vadného stavu, omezit nebo úplně zakázat provozování zprostředkovatelské činnosti tímto pojišťovacími zprostředkovateli do doby, než budou splněny povinnosti uložené nápravným opatřením.

Druhým typem nápravného opatření, které může Česká národní banka uložit při zjištění nesouladu vykonávané činnosti s právními předpisy vztahujícími se k distribuci pojištění nebo přímo použitelnými předpisy Evropské unie v oblasti distribuce pojištění, je podle §104 odst. 4 zákona o distribuci pojištění uložení povinnosti samostatnému zprostředkovateli nebo zprostředkovateli s domovským členským státem jiným, než je Česká republika, vyměnit člena statutárního orgánu, prokuristu nebo jakoukoliv jinou osobu, za předpokladu, že tyto osoby skutečně řídí distribuci pojištění nebo zajištění.

Česká národní banka může přistoupit až k úplnému odejmutí oprávnění k zprostředkovatelské činnosti samostatného zprostředkovatele, vázaného zástupce nebo doplňkového pojišťovacího zprostředkovatele v případech, které jsou taxativně vymezeny v § 105 odst. 1 zákona o distribuci pojištění. Odejmutí oprávnění lze pokud zprostředkovatel nesplňuje podmínky pro udělení povolení k činnosti, uložené opatření ,k nápravě nevedlo k nápravě, zprostředkovatel opakovaně nebo závažně porušil právní předpisy vztahující se k distribuci pojištění nebo přímo použitelné předpisy Evropské unie v oblasti distribuce pojištění, zprostředkovatel porušil podmínku nebo povinnost, která mu byla stanovena vykonatelným rozhodnutím vydaným podle zákona o distribuci pojištění, oprávnění k činnosti zprostředkovatele bylo uděleno na základě uvedení nepravdivých nebo zavádějících údajů a posledním případem, kdy může oprávnění zprostředkovateli odejmuto je, pokud zprostředkovatel nevykonává významnou část své činnosti podle zákona o distribuci pojištění na území České republiky.

Po pravomocném uložení nápravného opatření musí Česká národní banka bez zbytečného odkladu uveřejnit, nejméně po dobu 5 let, na svých internetových stránkách příslušné rozhodnutí o opatření k nápravě, včetně rozhodnutí o žalobě proti rozhodnutí správního orgánu, která byla proti tomuto rozhodnutí podána a zároveň o uveřejnění informuje Evropský orgán pro pojišťovnictví a zaměstnanecké pojištění. Pokud by uveřejnění rozhodnutí ohrozilo stabilitu finančního trhu, ohrozilo probíhající trestní nebo správní řízení nebo by způsobilo této osobě nepřiměřenou újmu, uveřejní Česká národní banka pravomocné rozhodnutí o opatření k nápravě bez uvedení údajů o osobě, které bylo uloženo a informuje o této skutečnosti Evropský orgán pro pojišťovnictví a zaměstnanecké penzijní pojištění. Česká národní banka je poté povinna, nejdéle do 31.

března každého roku, poskytnout Evropskému orgánu pro pojišťovnictví a zaměstnanecké penzijní pojištění souhrnné informace o opatřeních k nápravě, která byla uložena za předchozí kalendářní rok.

3.3 Přestupky v oblasti zprostředkování pojištění

Zákonnou definici přestupku najdeme v § 5 zákona č. 256/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich. Podle tohoto zákona je přestupkem „*společenský škodlivý protiprávní čin, který je v zákoně za přestupek výslovně označen a který vykazuje znaky stanovené zákonem, nejde-li o trestný čin.*“ Jednotlivé přestupky v oblasti distribuce pojištění a zajištění jsou pak upravené v osmé části zákona o distribuci pojištění, a to konkrétně v § 107-117.

Přestupky v zákoně o distribuci pojištění lze rozdělit podle možné výše pokut na přestupky s horní hranicí pokuty do 1 milionu Kč, do 5 milionů Kč a do 10 milionů Kč. U některých přestupků je horní hranice pokut vyšší, aby bylo vyhověno minimálním horním hranicím obsažených v IDD.⁷⁴ Často je stanovena různá výše pokuty i v závislosti na tom, zda byl přestupek spáchán v souvislosti s distribucí rezervotvorného pojištění. Skutečná výše pokuty poté záleží na správním uvážení České národní banky, které by mělo vycházet ze zásad správního trestání. Pokuta by neměla být likvidační a měla by být přiměřená závažnosti deliktu a míře porušení povinnosti nebo zákazu. Česká národní banka by také měla přihlídnout k tomu, zda se jedná o opakované pochybení a k tomu, zda se účastník řízení pokusil o nápravu.⁷⁵ Z uveřejněných rozhodnutí⁷⁶ vyplývá, že uložené pokuty se drží spíše u dolní hranice.

Dále lze přestupky rozdělit na přestupky spáchané při získávání zprostředkovatelského oprávnění (zejména uvedení nepravdivých nebo neúplných údajů v žádosti, popřípadě jejich zatajení) a na přestupky spáchané při

⁷⁴ Článek 33 odst. 2 písm. e IDD

⁷⁵ VLÁDA. Vl.n.z. o distribuci pojištění a zajištění – důvodová zpráva. Praha: Poslanecká sněmovna 2018. Sněmovní tisk 48/0, 8. volební období. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=8&CT=48&CT1=0> s. 87.

⁷⁶ Dostupné online na <https://www.cnb.cz/cs/dohled-financni-trh/vykon-dohledu/pravomocna-rozhodnuti/pravomocna-rozhodnuti-cnb-v-rizenich-zahajenych-po-datu-1.1.2009/>

zprostředkovávání pojištění, kde se primárně jedná o porušení povinností vyplývajících ze zákona o distribuci pojištění a jiných právních předpisů týkajících se zprostředkování pojištění.

Sám zákon o distribuci pojištění poté systematicky dělí přestupky podle osob, které se jich mohou dopustit.

Přestupky podle zákona o distribuci pojištění projednává Česká národní banka, která bez zbytečného odkladu uveřejní nejméně po dobu 5 let rozhodnutí o správním trestu, včetně rozhodnutí o žalobě proti němu podané, na svých internetových stránkách. Pokud by uveřejnění údajů o osobě ohrozilo stabilitu finančního trhu, ohrozilo probíhající trestní nebo správní řízení, nebo by způsobilo osobě uznané vinnou přestupkem nepřiměřenou újmu bude rozhodnutí uveřejněno bez údajů o osobě. Česká národní banka o uveřejnění informuje Evropský orgán pro pojišťovnictví a zaměstnanecké penzijní pojištění, stejně tak je Česká národní banka povinna podat tomuto orgánu informace o rozhodnutích o správním trestu, včetně případných žalob proti nim, která nebyla uveřejněna.

3.3.1 Jednotlivé přestupky pojišťovacích zprostředkovatelů

Systematicky první přestupky, které jsou upraveny v § 107 zákona o distribuci pojištění jsou přestupky fyzických osob, přičemž zákon o distribuci pojištění zde zná dva přestupky, ze kterých se jen jeden týká zprostředkovatelů pojištění, respektive osob usilujících o získání zprostředkovatelského oprávnění. Fyzická osoba se dopustí přestupku, pokud ve své žádosti o udělení zprostředkovatelské licence uvede nepravdivé nebo neúplné údaje o skutečnosti, která je podmínkou pro udělení zprostředkovatelského oprávnění nebo pokud takový údaj zatají.

V § 117 jsou poté upraveny přestupky, kterých se může dopustit právnická nebo podnikající fyzická osoba. Trochu nelogicky jsou zde upraveny stejné přestupky pro podnikající fyzické osoby jako pro fyzické osoby v § 107(se stejnou horní hranicí možné

pokuty). Zde se tyto přestupky ale týkají i právnických osob a jsou zde další dvě skutkové podstaty a to:

- 1) neoprávněné zprostředkovávání pojištění v rozporu s §5 zákona o distribuci pojištění, tedy bez příslušného zprostředkovatelského oprávnění,
- 2) neposkytnutí potřebné součinnosti podle § 94 odst. 2 zákona o distribuci pojištění České národní bance při výkonu dohledu

Podle ustanovení § 114 se osoba, která je oprávněna distribuovat pojištění, dopustí přestupku, pokud je při své činnosti zastoupena jinou osobou, než připouští zákon o distribuci pojištění, nebo pokud vyžaduje od osoby, která se podílí nebo má podílet na distribuci, složení vstupní nebo jiné obdobné platby jako podmínky výplaty příštích odměn za tuto činnost, popřípadě pokud odvozuje u takové osoby její odměny od získání dalších osob pro tuto činnost. Další přestupky, kterých se může osoba oprávněna distribuovat pojištění dopustit podle § 114 zákona o distribuci pojištění zahrnují především porušení pravidel jednání, tak jak byla stanovena tímto zákonem (např. neprovozování činnosti s odbornou péčí, porušení informačních povinností, neuchovávání vyžadovaných dokumentů, neposkytnutí záznamu z jednání zákazníkovi, porušení mlčenlivosti a jiné). V neposlední řadě je přestupkem podle § 114 zákona o distribuci pojištění nesplnění povinnosti, která byla uložena rozhodnutím o opatření k nápravě, ve stanové lhůtě.

Pojišťovací zprostředkovatel se dopustí přestupku podle § 115 zákona o distribuci pojištění, pokud poruší povinnosti podle § 54, které se týkají přijímání pojistného nebo výplaty pojistného plnění.

Samostatný zprostředkovatel se může dopustit přestupku tím, že neoznámí České národní bance bez zbytečného odkladu změnu údajů o skutečnosti, která je podmínkou pro udělení oprávnění k činnosti samostatného zprostředkovatele. Stejně tak se dopustí přestupku, pokud v oznámení změny údajů uvede neúplný nebo nepravdivý údaj o takové skutečnosti. Přestupku samostatného zprostředkovatele také je, pokud poruší některou z povinností týkajících se povinného pojištění podle § 13 zákona o distribuci pojištění, zahájí zprostředkovatelskou činností na území jiného členského státu dříve, než je k tomu oprávněn, nebo pokud zprostředkuje pojištění zároveň jako pojišťovací

maklér a pojišťovací agent. Stejně tak je přestupkem, pokud samostatný zprostředkovatel nezavede, neudrží nebo neuplatňuje organizační uspořádání, řádné administrativní postupy, systém sledování, vyhodnocování a aktualizace vnitřních předpisů, kontrolní a bezpečnostní opatření při zpracování a evidenci informací nebo evidenci zprostředkovaných pojistných smluv, tak jak je mu uloženo v § 48 odst. 2 zákona o distribuci pojištění.

V ustanovení § 110 odst. 1 písm. a) zákona o distribuci pojištění jsou uvedeny přestupky, kterých se může samostatný zprostředkovatel dopustit jako zastoupený. S jednou výjimkou se jedná o přestupky ve vztahu jak k vázanému zástupci, tak i ve vztahu k doplňkovému pojišťovacímu zprostředkovateli. Jedná se o:

- 1) Oznámení pojišťovacího zprostředkovatele, který nesplňuje podmínky pro oznámení
- 2) neuzavření písemné smlouvy s takovým zástupcem,
- 3) neuchovávání dokumentů o svých zástupcích, která prokazují splnění odborné způsobilosti a důvěryhodnosti,
- 4) neukončení zastoupení se zástupcem, pokud zástupce přestane splňovat podmínky pro oznámení nebo výkon zprostředkovatelské činnosti,
- 5) neoznámí České národní bance bez zbytečného odkladu zánik závazku ze smlouvy o zastoupení,
- 6) pokud je zastoupen doplňkovým pojišťovacím zprostředkovatelem, který zprostředkovává pojištění, které není doplňkovou službou k dodávanému zboží nebo službě, případně pokud zprostředkovávání nevykonává pouze jako doplňkovou činnost

Podle § 110 odst. 1 písm. b) zákona o distribuci pojištění se samostatný zprostředkovatel dopustí přestupku, pokud bez zbytečného odkladu neoznámí České národní bance změnu údajů, které jsou o něm, jeho vázaném zástupci nebo jeho doplňkovém pojišťovacím zprostředkovateli zapsané v registru pojišťovacích zprostředkovatelů. Dalším přestupkem samostatného zprostředkovatele je porušení povinnosti zavést, udržovat a uplatňovat jednotlivá pravidla kontroly činnosti a střetu zájmů, která jsou blíže specifikovaná v § 48 odst. 1 zákona o distribuci pojištění, nebo pokud poruší

povinnosti a pravidla produktového řízení podle zákona o distribuci pojištění a nařízení o produktovém řízení. Poslední skutkovou podstatou přestupku podle § 110 je zprostředkovávání pojištění prostřednictvím zástupců, jak vlastních pracovníků, tak zastupujících zprostředkovatelů, kteří nesplňují podmínky odborné způsobilosti, nebo kteří nejsou důvěryhodní.

Přestupky, kterých se může dopustit pojišťovací zprostředkovatel s domovským členským státem jiným, než je Česká republika jako zastoupený jsou upraveny obdobně jako u samostatného zprostředkovatele, stejně tak i přestupek ohledně nedodržování stanovených pravidel produktového řízení. Z povahy tohoto zprostředkovatele také vyplývá další přestupek, kterého se může dopustit, a to konkrétně zahájení zprostředkovatelské činnosti na území České republiky dříve, než je k tomu oprávněn a v případě, že provozuje na území České republiky svou činnost na základě svobody usazování může se také dopustit přestupku tím, že poruší povinnosti uložené § 48 odst. 1 písm. b) a c), tedy povinnosti týkající se zavedení, udržování a uplatňování pravidel odměňování a pravidel předcházení a řízení střetu zájmů.

Vázaný zástupce a doplňkový pojišťovací zprostředkovatel se dopustí přestupku, pokud svoji zprostředkovatelskou činnost vykonávají zastoupeni někým jiným, než jen jejich pracovníkem a pokud bez zbytečného odkladu neukončí závazek ze smlouvy o zastoupení, pokud nastane situace, ve které jim ukončení tohoto závazku ukládá zákon. Stejně jako u samostatného zprostředkovatele je i u vázaného zástupce pamatováno mezi možnými přestupky na neoprávněné zahájení činnosti na území jiného členského státu.

Závěr

Cílem této práce jsem si stanovil analýzu a zhodnocení nové právní úpravy činnosti pojišťovacích zprostředkovatelů. V první kapitole jsem pojednával o historii a současném stavu pojištění, pojišťovnictví a pojistného trhu. Tato kapitola byla z mého pohledu důležitá, aby bylo poskytnuto aspoň obecné seznámení se s prostředím, kde a v jaké roli pojišťovací zprostředkovatelé na pojistném trhu působí, jelikož bez toho nejde hodnotit vhodnost úpravy dané oblasti. V druhé kapitole jsem poté rozebíral pojišťovací zprostředkovatele a jejich činnost a byly zmíněny i předchozí právní úpravy, tak aby čtenář měl přehled o tom, jakým směrem se regulace této činnosti vyvíjí. Stěžejní částí této kapitoly pak byla analýza jednotlivých kategorií pojišťovacích zprostředkovatelů a povinností, které jsou pojišťovacím zprostředkovatelům kladeny právními předpisy. Ve třetí části jsem rozebíral, jak je na pojišťovací zprostředkovatele dohlíženo příslušným orgánem dohledu, a jaké sankční a nápravné možnosti má Česká národní banka vůči pojišťovacím zprostředkovatelům, kteří řádně neplní své povinnosti.

Co se týče nové úpravy, tak kladně hodnotím vytvoření podmínek, aby zprostředkovatelské oprávnění měly jen osoby, které mají aktuální zprostředkovatelské znalosti a dovednosti. Nová právní úprava toho docílila jednak časovým omezením platnosti oprávnění k zprostředkovatelské činnosti, které nově musí být každoročně obnovováno, tak i zavedením doby „platnosti“ odborné zkoušky u osob, které aktivně nepůsobili v oblasti zprostředkování pojištění, aby se nemohli po dlouhé době vrátit bez nového prokázání znalostí a dovedností. Ke stejnému účelu poté slouží také následné vzdělávání, které musí pojišťovací zprostředkovatelé každoročně absolvovat.

Další kladnou změnou byla redukce počtu kategorií zprostředkovatelů a také jasné určení podoby možné soustavy zastoupení, aby nedocházelo k dlouhému řetězení zástupců. Některé kategorie pojišťovacích zprostředkovatelů byly prakticky nadbytečné a sloučení byl rozhodně krok správným směrem. Kladně také hodnotím omezení možnosti být zapsán, a tedy mít zprostředkovatelské oprávnění, ve více než v jedné

kategorii pojišťovacích zprostředkovatelů. Tyto změny povedou k jednodušší orientaci ve zprostředkovatelské síti pro zákazníky.

Zvýšení minimálního požadovaného vzdělání pro výkon zprostředkovatelské činnosti také nelze hodnotit negativně. Pozitivně vidím i změny v oblasti odborných znalostí, kde se od více obecné roviny znalostí přešlo k specializované rovině požadovaných znalostí pro získání konkrétních skupin odbornosti. Mělo by to vést k hlubším znalostem zprostředkovatelů ohledně pojištění, které opravdu zprostředkovávají.

Za vhodnou považuji i přísnější úpravu u distribuce rezervotvorného pojištění, u kterého se v minulosti objevovali nekorektní praktiky ze strany některých pojišťovacích zprostředkovatelů, které vedly až k poškození zákazníka. Přísnější úprava a další povinnosti při distribuci rezervotvorného pojištění by snad měly vést k eliminaci těchto praktik.

Rozšíření informačních povinností vůči zákazníkům vnímám poněkud rozporuplně. Sledovaný účel je chvályhodný, ale myslím si, že se bude míjet účinkem. Základním očekáváním zde je, že se svědomitý zákazník seznámí se všemi dokumenty, které mu budou poskytnuty. Pravdou ale je, že pokud poskytnutých dokumentů a informací bude mnoho, tak bude zákazník často těmito informacemi zahlcen a na kompletní seznámení se s nimi rezignuje. To by nakonec tedy mohlo vést k situaci, kde bude vědět méně, než by věděl v případě, kdy by mu byly poskytnuty jen důležité informace. Myslím si, že zvolený přístup není vhodný. Spíše, než k rozšiřování informační povinnosti by mělo docházet k jejímu zkvalitňování, tak aby byly poskytnuty jen důležité informace v rozsahu, který zájemce o pojištění nezahltí. Toto rozšíření informačních povinností, ale nelze vytýkat tuzemskému zákonodárci, jelikož rozšíření vychází přímo z implementované směrnice.

Obdobně se stavím ke kladení dalších administrativních nároků na pojišťovací zprostředkovatele, i když z jiných důvodů. Zde zamýšlený účel, a to větší ochrana zákazníka, asi byl naplněn, ale každá další administrativní zátěž znamená větší náklady, které bude v konečném důsledku kompenzovat, aspoň z části, právě zákazník. V konečném důsledku by to mohlo vést k tomu, že pojištění nesjednají, protože se jim

bude zdát příliš drahé. Nutno dodat, že z větší části je tato ochrana spíše nepřímá a má nutit k plnění ostatních povinností, které zákazníci chrání přímo.

Seznam použitých zdrojů

Odborná literatura:

BAKEŠ, Milan a kol. *Finanční právo. 6., upr. vyd.* Praha: C.H. Beck, 2012. Beckovy právnické učebnice. 549 s. ISBN 978-80-7400-440-7.

DUCHÁČKOVÁ, Eva. *Pojištění a pojišťovnictví.* Praha: Ekopress, 2015. ISBN 978-80-87865-25-5.

HRADEC, Milan, Václav KŘIVOHLÁVEK a Jana ZÁRYBNICKÁ. *Pojištění a pojišťovnictví.* Praha: Vysoká škola finanční a správní, Eupress, 2005 ISBN 80-86754-48-0.

HRUBOŠOVÁ, Marcela. *Profese pojišťovací zprostředkovatel, aneb, Co by měl každý "pojišťovák" vědět.* Praha: Linde, 2009. Praktická příručka ISBN 978-80-7201-775-1.

JANDOVÁ, Lucie. *Pojištění v novém občanském zákoníku: komentář: [§ 2756-2872].* Praha C.H. Beck, 2014. Beckovy komentáře. ISBN 978-80-7400-530-5.

KARFÍKOVÁ, Marie, Vladimír PŘIKRYL a Roman VYBÍRAL. *Pojišťovací právo. 2. přepracované vydání.* Praha: Leges, 2018. Teoretik. ISBN 978-80-7502-271-4.

KARFÍKOVÁ, Marie. *Teorie finančního práva a finanční vědy.* Praha: Wolters Kluwer, 2017. Právní monografie Wolters Kluwer ČR. ISBN 978-80-7552-935-0.

KOPECKÝ, Martin. *Správní právo: obecná část.* Praha: C.H. BECK, 2019. ISBN 978-80-7400-729-9.

MESRŠMÍD, Jaroslav. *Pojišťovnictví v globálním prostředí.* Praha: Kamil Mařík - Professional publishing, 2015. ISBN 978-80-7431-150-5.

SPIRIT, Michal. *Pojistné právo.* Praha: Vysoká škola ekonomická, 2000. ISBN 80-245-0109-0.

ŠKOPOVÁ, Věra. *Pojistné právo.* Praha: Vysoká škola ekonomická, 1995. ISBN 80-7079-809-2.

Odborné články:

CIGÁNIK, Jan. *Lenka Jurošková: Informační zahlcenost klienta je kontraproduktivní*. Pojistný obzor 2016/2. Praha: Česká asociace pojišťoven, ISSN 2464-7381

INDRA, Milan a Jan URBANEC. *Transpozice směrnice IDD – promyšlenější ochrana klientů, vyšší profesní nároky a distribuční neutralita regulace*. Pojistné rozpravy 2017/34. Praha: Česká asociace pojišťoven, ISSN 0862-6162

KOVAŘÍKOVÁ, Kristýna a Filip BENEŠ. *Pojišťovny a pojišťovací zprostředkovatelé na prahu nové regulace*. Pojistný obzor 2018/3. Praha: Česká asociace pojišťoven, ISSN 2464-7381

BERAN Jiří, INDRA, Milan a Jan URBANEC. *ZDPZ: Účinnější ochrana spotřebitele a cesta k vyšší kredibilitě sektoru*. Pojistný obzor 2018/4. Praha: Česká asociace pojišťoven, ISSN 2464-7381

Zdroje přístupné na internetu:

Česká národní banka 04.05.2020 *K některým ustanovením zákona o distribuci pojištění a zajištění*. Dostupné z WWW: <https://www.cnb.cz/cs/casto-kladene-dotazy/K-nekterym-ustanovenim-zakona-o-distribuci-pojisteni-a-zajisteni/>

Česká národní banka 12.01.2021 *K vymezení hranice mezi tipářstvím a zprostředkováním pojištění*. Dostupné z WWW: <https://www.cnb.cz/cs/dohled-financni-trh/legislativni-zakladna/stanoviska-k-regulaci-financniho-trhu/RS2011-05/>

VÍGHOVÁ, Vlasta. *Nová úprava distribuce pojištění*. Portál DAUČ.cz Praha: Wolters Kluwer, 14. 5. 2019. Dostupné z: <https://www.dauc.cz/dokument/?modul=li&cislo=257029> ISSN 2533-4484

PŘIKRYL, Vladimír a Jana Čechová. *ZDP aneb Zlomyslnosti Domácího „Právotvůrce“* Portál: opojisteni.cz 31.10.2018. Dostupné z: <https://www.opojisteni.cz/pojistny-trh/prikryl-a-cechova-zdp-aneb-zlomyslnosti-domaciho-pravotvurce/>

Pravomocná rozhodnutí České národní banky. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/dohled-financni-trh/vykon-dohledu/pravomocna-rozhodnuti/pravomocna-rozhodnuti-cnb-v-rizenich-zahajenych-po-datu-1.1.2009/>

Česká národní banka 5.8.2020 *Úřední sdělení České národní banky k výkladu pojmů důvěryhodnost a odborná způsobilost.* Dostupné z WWW: https://www.cnb.cz/export/sites/cnb/cs/legislativa/.galleries/Vestnik-CNB/2020/vestnik_2020_18_22320560.pdf

Důvodové zprávy:

Obcanskyzakonik.justice.cz [online]. Praha: 2012 [cit. 2019-04-2]. *Důvodová zpráva NOZ – konsolidovaná verze.* Dostupné z WWW: <http://http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>.

VLÁDA. *Vl.n.z. o distribuci pojištění a zajištění – důvodová zpráva.* Praha: Poslanecká sněmovna 2018. Sněmovní tisk 48/0, 8. volební období. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=8&CT=48&CT1=0>

Právní předpisy:

Císařský patent 946/1811 Sb. zák. soud., Všeobecný zákoník občanský

Zákon č. 253/1852 ř.z., Spolkový zákon

Nařízení 31/1896 ř.z., o zakládání, zařízení a hospodaření pojišťoven

Zákon č. 145/1934 Sb., o pojistné smlouvě

Zákon č. 147/1934 Sb., o zabezpečení nároků pojistníků v pojištění soukromém a o státním dozoru na soukromé pojišťovny.

Dekret prezidenta republiky č. 103/1945 Sb., o znárodnění soukromých pojišťoven.

Zákon č. 85/1952 Sb., o pojišťovnictví

Zákon č. 185/1991 Sb. o pojišťovnictví

Zákon č.6/1993 Sb., o České národní bance

Zákon č. 363/1999 Sb., o pojišťovnictví a o změně některých souvisejících zákonů

Zákon č. 37/2004 Sb., o pojistné smlouvě a o změně souvisejících zákonů

Zákon č. 38/2004 Sb., o pojišťovacích zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí

Zákon č. 480/2004 Sb. o některých službách informační společnosti a o změně některých zákonů

Zákon č. 111/2009 Sb., o základních registrech

Zákon č. 277/2009 Sb., o pojišťovnictví

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

Zákon č. 256/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich

Zákon č. 170/2018 Sb., o distribuci pojištění a zajištění

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/92/ES, o zprostředkování pojištění

Směrnici Evropského parlamentu a Rady 2016/97/EU, o distribuci pojištění a zajištění

Nařízení Evropské komise v přenesené pravomoci (EU) 2017/2358 ze dne 21. září 2017, kterým se doplňuje směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/97, pokud jde o požadavky na dohled nad produktem a jeho řízení vztahující se na pojišťovny a distributory pojištění

Prováděcí nařízení Komise (EU) 2017/1469 ze dne 11. srpna 2017, kterým se stanoví standardizovaný formát pro informační dokument o pojistném produktu

Vyhláška č. 582/2004 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí

Vyhláška č. 195/2018 Sb., o odborné způsobilosti pro distribuci pojištění

Vyhláška č. 196/2018 Sb., o žádostech podle zákona o distribuci pojištění a zajištění

Abstrakt diplomové práce

Právní úprava činnosti pojišťovacích zprostředkovatelů

Stěžejní část této diplomové práce se věnuje analýze a zhodnocení nové právní úpravy pojišťovacích zprostředkovatelů obsažené v zákoně č. 170/2018 Sb. o distribuci pojištění a zajištění, která je výsledkem implementace směrnice Evropského parlamentu a Rady 2016/97 do českého právního řádu. Práce je rozdělena do tří kapitol.

V první kapitole je poskytnuto seznámení se segmentem pojišťovnictví jako specifickým ekonomickým odvětvím. Pojednávám zde jak o historii pojišťovnictví a pojištění, tak i o současném stavu. Je zde stručné vymezení pojmu pojišťovnictví a pojištění z právního i ekonomického hlediska. V závěru této kapitoly vymezuji jednotlivé distribuční kanály, mezi které patří i pojišťovací zprostředkovatelé.

Druhá kapitola začíná stručným shrnutím vývoje právní úpravy pojišťovacích zprostředkovatelů od vzniku samostatné České republiky do současnosti. Poté tato kapitola pokračuje rozdělením a rozbohem jednotlivých kategorií pojišťovacích zprostředkovatelů a podmínky pro udělení oprávnění ke zprostředkovatelské činnosti v daných kategoriích. Dále tato kapitola pokračuje analýzou podmínek provozování zprostředkovatelské činnosti a povinností, které jsou pojišťovacím zprostředkovatelům novým zákonem uloženy.

Ve třetí kapitole potom rozebírám dohled České národní banky nad pojišťovacími zprostředkovateli. V úvodu kapitoly se snažím rozlišit jednotlivé dozorové postupy a definovat, co je chápáno jako dohled ve finančním právu. Poté pokračuji analýzou současné právní úpravy výkonu dohledu nad pojišťovacími zprostředkovateli. Dále zde zmiňuji možné opatření k nápravě a podmínky, za jakých je může Česká národní banka uložit. V závěru kapitoly poté definuji přestupky a rozebírám jednotlivé přestupky, kterých se může podle zákona o distribuci pojištění a zajištění pojišťovací zprostředkovatel dopustit.

Klíčová slova

Pojišťovací zprostředkovatelé, Zákon o distribuci pojištění a zajištění, Právní úprava zprostředkování pojištění

Abstract of diploma thesis

Legal regulation of activities of insurance intermediaries

Main part of this diploma thesis is aimed at the analysis and evaluation of new national regulation of insurance intermediaries included in the Act no. 170/2018 on distribution of insurance and reinsurance which is the result of implementation of Directive 2016/97 on insurance distribution into the national legislation. This thesis is divided into three chapters

The first chapter is dedicated to the introduction of insurance industry as its own and specific economic segment. In this chapter I am discussing insurance industry from both historic and contemporary point of view. I try to briefly define insurance and insurance industry both from legal and economic aspects and then describe development of insurance and insurance industry through the history. At the end of this chapter, I discuss different distribution channels in insurance industry as one of those channels are insurance intermediaries.

The second chapter starts with summary of historical regulation of insurance intermediaries since the creation of independent Czech Republic to present day. Main part of this chapter is dedicated to the current regulation of insurance intermediaries. At first, I am discussing different categories of insurance intermediaries and then I am describing conditions and responsibilities of insurance intermediaries.

The third chapter is dedicated to the supervision of insurance intermediaries by Czech national bank. At the beginning of this chapter I am trying to define different supervision approaches as they are understood by Czech financial law. Then I am discussing measures to remedy situation that can be issued by Czech national bank to the insurance intermediaries which aren't fulfilling their responsibilities as dictated by national and European laws. At the end of this chapter I am defining what is considered

administrative offence in Czech law and then I am discussing individual administrative offences that can be committed by insurance intermediaries.

Key words

Insurance intermediaries, Act on distribution of insurance and reinsurance, legal regulation of insurance intermediation